

**Súhrn nariadení a odporúčaní
Druhej synody Spišskej diecézy**

Vydal:

Grafická úprava:

Tlač:

**Súhrn nariadení a odporúčaní
Druhej synody Spišskej diecézy**

Biskupský úrad Spišská Kapitula, 2011

Jozef Svitek

Tlačiareň Kubík, Námestovo 2011

(<http://www.tlaciarenkubik.sk>)

1. SYNODÁLNA TÉMA

Tvár, život a spásne služby Spišskej partikulárnej cirkvi

45. Tvár, život a spásne služby na úrovni diecézy

Nariadenia

§ 1 Zrevidovať, prípadne vypracovať, ak chýbajú, štatúty nasledovných subjektov: diecézna kúria, úrady diecéznej kúrie, právnické osoby podliehajúce diecéznemu biskupovi, združenia veriacich, kňazská rada, zbor konzultorov, diecézna ekonomická rada, pastoračná rada, iné stabilné komisie, diecézny katechetický úrad, školský úrad, diecézna charita, združenie Unitas, kňazský seminár, dekanát a farnosť.

§ 2 Každoročne zverejňovať výročné správy o činnosti a správy o hospodárení všetkých diecéznych inštitúcií. Spôsob zverejnenia nech je stanovený v štatútoch jednotlivých inštitúcií, ktoré schváli diecézny biskup.

Odporúčania

§ 3 Propagovať zásluhy Cirkvi a jednotlivých veriacich o duchovné, kultúrne a vedecké hodnoty pre život.

§ 4 Zdokumentovať zoznam prenasledovaných svedkov viery počas totality, kňazov, rehoľníkov i laikov. Zaznamenať fakty ich hrdinského svedectva na uchovanie ich pamiatky a príkladu ich života pre ďalšie generácie (*akadémie, spomienky, publikácie, pamätné tabule, pripomínať si pamätný deň prenasledovaných...*).

§ 5 Biskup Ján Vojtaššák zaujíma v našej diecéze medzi trpitelmi osobitné miesto. Diecéza má v osobitnej úcte hrob Božieho sluhu biskupa Jána v Zákamennom a miesto uloženia jeho telesných pozostatkov v Spišskej Kapitule. Máme pevné presvedčenie o jeho svätosti a neustávame v modlitbách za jeho blahorečenie.

§ 6 Zvýšiť informovanosť o jednotlivých diecéznych inštitúciách a ich činnosti.

§ 7 Obnoviť vydávanie diecézneho časopisu.

46. Tvár, život a spásne služby na úrovni dekanátov

Nariadenia

§1 V štatúte dekanátu zrevidovať a aktualizovať poriadok dekanských vizitácií z 1.2.1997, jasne v ňom definovať kompetencie dekanov a normatívne určiť rozsah a konkrétne formy spolupráce farností na úrovni dekanátu.

47. Tvár, život a spásne služby na úrovni farností

Nariadenia

§1 V každej farnosti zriadiť pastoračnú radu, ktorá sa riadi štatútom schváleným diecéznym biskupom. Každá farnosť má mať svoj pastoračný plán vypracovaný farárom v spolupráci s pastoračnou radou. Tento má byť zladený s diecéznym pastoračným plánom a schválený miestnym ordinárom.

§2 V mestských farnostiach (*príp. pre viaceré farnosti*) zriadiť pastoračné centrá alebo aspoň vyhradené priestory pre stretávanie sa veriacich.

Odporúčania

§3 Veľké mestské farnosti diecézy perspektívne rozdeliť na menšie farnosti pre účinnejšiu pastoračnú službu.

§4 Život v jednotlivých farnostiach má byť postavený na misijnom princípe hľadania veriacich, a nielen na čakaní, že veriaci sami prídu do kostola, resp. do farskej kancelárie.

§5 Kňazi a farské rady nech si žiadajú do svojich farností služby diecéznych alebo medzifarských inštitúcií, ktoré môžu byť nápomocné v prehlbovaní duchovného života.

§6 V turisticky živých oblastiach zdôrazňovať kresťanskú autenticitu, vydávanie svedectva, povedomie reprezentácie Cirkvi. Podobné postupy sa odporúčajú v prípadoch vycestovania za prácou. Taktiež sa vo farnostiach odporúčajú modlitby za tých, čo vycestovali za prácou.

§7 V každej farnosti rozvíjať charitné diela.

§8 Špeciálne farské alebo diecézne úmysly konať za ľahostajných vo viere, za neveriacich a hľadajúcich.

§9 Nech kňazi a laici vo vzájomnej komunikácii vytvárajú bratské spoločenstvo, ku ktorému sú povolani krstom a spoločnými silami nech rozvíjajú apoštolát.

§10 Nech sa veriaci zaujímajú o život univerzálnej Cirkvi, o celocirkevné iniciatívy a o nové dokumenty Magistéria.

§11 Nech veriaci využívajú ponuky prednášok venovaných ekleziologickým témam, aby sa tak prehĺbilo chápanie communia.

§12 Nech veriaci používajú aj moderné možnosti ohlasovania evanjelia.

§13 Veriaci nech vytvárajú živé spoločenstvá zamerané na modlitbu, štúdium Svätého písma, liturgický spev, charitatívnu činnosť a pod. Nech kňazi usmerňujú tieto spoločenstvá, aby ich pôsobenie bolo na prospech Cirkvi.

2. SYNODÁLNA TÉMA

Posväcovanie života

64. Božie slovo - Sväté písmo

Nariadenia

§ 1 Nech každá veriaca rodina má katolícke vydanie Svätého písma, aspoň Nového zákona, z ktorého si pravidelne čítajú.

§ 2 Nech farár v spolupráci s dekanom zabezpečí pravidelnú biblickú formáciu tých laikov, ktorí majú o ňu záujem. Nech sa k tomu využijú služby Katolíckeho biblického diela.

Odporúčania

§ 3 Každá Tretia veľkonočná nedeľa sa vo farnostiach slávi ako biblická. Materiály pripravuje Katolícke biblické dielo.

§ 4 Odporúča sa vo farnostiach vytvárať biblické krúžky, v ktorých sa praktizuje čítanie Svätého písma formou „*lectio divina*“.

65. Liturgia

Nariadenia

§ 1 Pri každom kostole zabezpečiť na viditeľnom mieste zabezpečený oznam o čase slávenia svätých omší a pobožností.

§ 2 Vo farnosti sa majú realizovať aj tematické kázne, ktorých obsahom je náuka predkladaná Magistériom Cirkvi, aby základné pravdy vierouky, sviatostí, prikázaní a modlitby boli vysvetlené počas 5 rokov (*porov. KKP, kán. 768, 770*). Vždy však treba vychádzať z myšlienky Božieho slova liturgického dňa.

§ 3 Vo farnosti pravidelne jeden deň v týždni sláviť svätú omšu za účasti detí pri zachovaní liturgických predpisov a vyhnúť sa akejkol'vek profanizácie.

§ 4 Farár nech venuje osobitnú pozornosť laikom, ktorí spolu s ním vykonávajú vo farnosti liturgické služby. Ide predovšetkým o akolytu,

lektora, organistu, kantora, žalmistu, kostolníka, miništranta, príp. ďalších. Nech liturgická komisia Spišskej diecézy vypracuje štatút pre liturgické služby laikov vo farnostiach diecézy a nech sa liturgické služby laikov vykonávajú podľa tohto štatútu.

§ 5 Do liturgických služieb im vlastných zapojiť laikov v čo najväčšej miere.

§ 6 V nedele a prikázané sviatky nezverejňovať úmysel svätých omší, iba ak je za všeobecné dobro.

Odporúčania

§ 7 Keď to liturgické predpisy dovoľujú, slávenie svätej omše za jubilujúcich manželov nech je s priliehavým formulárom a nech je spojené s obnovou manželských sľubov (*25. 50. výročie*).

§ 8 Okrem oprávnených dôvodov nech veriaci nežiadajú od kňaza vybavenie kancelárskych záležitostí v nedele a prikázané sviatky.

§ 9 Je veľmi vhodné v každodennom slávení bohoslužieb primerane brať formulár aj z nepovinných spomienok, formuláre za rozličné potreby, najmä vo fériách v cezročnom období, ako aj predkladať veriacim príklady svätých ako nasledovaniahodné vzory.

§ 10 Pre zvýraznenie všeobecného povolania k svätosti sa odporúča 30. júla sláviť ľubovoľnú spomienku bl. sestry Zdenky Schellingovej.

§ 11 Odporúča sa, aby úmysel sv. omše bol vložený do spoločných modlitieb veriacich.

§ 12 Odporúča sa sláviť sv. omše pre jednotlivé stavy (*mládež, rodiny, seniari...*).

§ 13 Nech veriaci poznajú aspoň hlavné časti sv. omše v latinčine.

§ 14 Venovať náležitú pozornosť liturgickej a duchovnej formácii mimoriadnych vysluhovateľov sv. prijímania. Ich služby používať podľa smerníc Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí a diecézneho biskupa.

66. Modlitba

Odporúčania

§1 Veriaci nech venujú dostatočný čas každodennej osobnej, rodinnej i spoločnej modlitbe. Všetky podujatia nech začínajú a končia modlitbou.

§2 Veriaci nech si osvoja a praktizujú rôzne formy modlitby.

§3 Duchovní pastieri nech vedú veriacich k spoločnému sláveniu Liturgie hodín a podnecujú vznik modlitbových skupín.

67. Sviatosti

Nariadenia

§1 Nech pastoračná rada diecézy vypracuje, ak ešte nie sú, odborné a zrozumiteľné príručky prípravy na prijatie sviatostí vhodné pre kňaza, ako aj veriacich.

§2 Farár nech sa postará, aby pred prijatím sviatostí boli veriaci povzbudení vo viere, riadne disponovaní a poučení o účinkoch jednotlivých sviatostí.

§3 Dokumenty potrebné k prijatiu sviatostí nech si vyžadajú a posielajú farské úrady medzi sebou.

68. Sviatosť krstu

Nariadenia

§1 Kňaz nech nekrstí ľudí z iných farností bez licencie ich vlastného farára, alebo bez vedomia miestneho ordinára. Vydanie licencie sa bez vážnej príčiny nemá odmietnuť.

§2 Krstní rodičia majú mať 16 rokov, prijaté iniciačné sviatosti, nesmú byť postihnutí cirkevným trestom, a ak vedú spoločný život, majú žiť v sviatosťnom manželstve.

§3 Nech je jedna náuka pred krstom dieťaťa pre rodičov a krstných rodičov.

§4 Pre zápis na krst sa vyžaduje nahliadnutie do rodného listu dieťaťa a preskúmanie záruk katolíckej výchovy dieťaťa, medzi ktoré

patrí aj platné manželstvo, ak jeho uzavretiu nestojí v ceste manželská prekážka.

Odporúčania

§5 Krstná náuka nech je podľa možnosti už pred narodením dieťaťa.

§6 Odporúča sa udeľovať krst počas svätej omše, aby sa zvýraznilo rodinné spoločenstvo farnosti.

69. Sviatosť birmovania

Nariadenia

§1 Birmovanie vysluhovať vo farnostiach minimálne každých 5 rokov, častejšie po dohode s miestnym ordinárom.

§2 Príprava na prijatie sviatosti birmovania nech trvá 1 rok, s prestávkou cez letné prázdniny.

§3 Okrem vážnej príčiny je birmovanec povinný navštevovať aj školskú katechézu.

Odporúčania

§4 Pri príprave na sviatosť birmovania sa odporúča uplatňovať systém malých skupín, ktoré vedú katechéti a animátori. Birmovanci, ich rodičia a birmovní rodičia sa majú aktívne zapájať do liturgie a diania vo farnosti.

§5 Príprava na birmovanie je záležitosťou celej farnosti, preto birmovancom majú venovať pozornosť rodičia, krstní a birmovní rodičia.

§6 Vo svojej pastoračnej starostlivosti nech farár ponúkne birmovancom možnosť ďalšej formácie aj po prijatí sviatosti vo forme stretnutí v spoločenstvách alebo služby pri liturgii.

70. Sviatosť Eucharistie

Nariadenia

§1 Starostlivo dodržiavať celodenné poklony Sviatosti Oltárnej, tak ako sú rozdelené pre jednotlivé farnosti Spišskej diecézy. Dátumy týchto poklôn vyvesiť v kostole na viditeľnom mieste a zároveň povzbudiť veriacich k aktívnej účasti na nich.

§2 Nech sa farár aktívne podieľa na príprave detí na prvé sväté prijímanie osobne alebo prostredníctvom ním povereného kňaza.

§3 Mimoriadni vysluhovatelia svätého prijímania nech sú poverení dekrétom diecézneho biskupa a pri nedeľnej svätej omši požehnaní podľa predpísaného obradu. Dekrét nech sa prečíta pri nedeľnej svätej omši.

§4 V prvopiatkovom týždni postarať sa o návštevu chorých, ktorí o to žiadajú, s možnosťou vyslúženia sviatostí. K splneniu podmienok platného prvopiatkového deviatnika sa vyžaduje sväté prijímanie v samotný prvý piatok.

Odporúčania

§5 Nech sa slávnosť prvého svätého prijímania vníma aj ako príležitosť pre prehĺbenie náboženského života rodičov prvoprijímajúcich detí.

§6 Je veľmi vhodné na Vianoce, Veľkú noc a v nedele priniesť sväté prijímanie chorým, ktorí o to žiadajú.

§7 Nakoľko to je možné, treba vytvoriť v kostole také podmienky, aby bola možná súkromná adorácia aj počas dňa, napr. vchodové mreže.

§8 Tých, ktorí nemôžu prijať Eucharistiu kvôli chorobe, alebo sú kánonicky hatení, povzbudzovať k duchovnému svätému prijímaniu.

§9 Pripomínať veriacim prislúbenia deviatich prvých piatkov.

71. Sviatosť pokánia

Nariadenia

§1 Sviatosť zmierenia vysluhovať aspoň pol hodiny pred svätou omšou. Kňazi nech ochotne vyslúžia sviatosť zmierenia vždy, keď o to veriaci žiadajú rozumne (*kán. 986 §1 KKP*).

§2 Spoločné slávenie zmierenia koordinuje dekan a každý kňaz dekanátu je povinný sa ho zúčastniť podľa stanoveného harmonogramu. Jednotlivé farnosti majú byť oboznámené s programom vysluhovania sviatosti zmierenia. V každej farnosti musia byť v adventnom a predveľkonočnom čase prítomní viacerí spovedníci.

§3 V týždni pred prvým piatkom v mesiaci vytvoriť dostatočný priestor veriacim, ktorí pravidelne prístupujú k sviatosti zmierenia. Zároveň je povinnosťou každého kňaza povzbudzovať veriacich k pravidelnej svätej spovedi.

§4 Spovedník pri vysluhovaní sviatosti pokánia nesmie mať pri sebe mobil ani iné elektronické zariadenie. Budí to nedôveru a podozrenie z odpočúvania.

Odporúčania

§5 V pôstnom a adventnom období je veľmi užitočné, aby sa pred spoločným slávením zmierenia konala kajúca pobožnosť.

§6 Veriacim treba zdôrazňovať, aby už v rámci prípravy na sviatosť zmierenia napravili hmotné i duševné škody.

§7 Veriaci nech si vykonajú generálnu svätú spoveď pri významných životných udalostiach (*sobáš, výročie sobáša, životné jubileum a pod.*). O generálnej spovedi nech kňazi častejšie poučujú.

72. Sviatosť pomazania chorých

Nariadenia

§1 Duchovní pastieri a veriaci nech starostlivo dbajú, aby každý veriaci, ktorý sa pre chorobu alebo starobu nachádza v nebezpečenstve, bol vo vhodnom čase posilnený sviatosťou pomazania chorých (*kán. 1001 KKP*). Veriaci nech sú si vedomí povinnosti kresťanskej lásky včas zavolať kňaza k chorému alebo umierajúcemu.

§2 Vo farnosti podľa potreby raz v roku vyslúžiť túto sviatosť súčasne pre viacerých chorých v kostole. Je úlohou duchovných pastierov, aby jej prijímatelia boli vhodne pripravení a riadne disponovaní. Samotná staroba nie je dôvodom pre opakované prijatie sviatosti pomazania chorých, iba keď sa zdravotný stav viditeľne zhoršil (*kán. 1002 a 1004 KKP*).

Odporúčania

§3 Kvôli osožnejšej pastorácii nech sú vyčlenení v diecéze kňazov, ktorí majú patričné vzdelanie pre stálu službu starým a chorým v nemocniciach, v iných zariadeniach, a majú k tomu aj vzťah. Pokiaľ

máme nedostatok kňazov, vo veľkých farnostiach to môže byť jeden z kaplánov.

§4 Nech duchovným pastierom v službe starým a chorým ochotne pomáhajú aj laici.

§5 Pri vysluhovaní sviatosti chorým a starým ľuďom povzbudzovať ich príbuzných k aktívnej účasti.

§6 Ako vhodný prostriedok pastoračnej starostlivosti sa odporúča v deň spomienky Panny Márie Lurdskej, 11. februára, sláviť svätú omšu za starých a chorých.

73. Sviatosť posvätného stavu

Odporúčania

§1 Štvrtok prvopiatokeho týždňa sláviť ako deň ustanovenia Eucharistie a kňazstva krátkou eucharistickou adoráciou pred alebo po svätej omši.

§2 Medzi kňazským seminárom a farnosťami rozvíjať „duchovný most“, o ktorého termíne sú veriaci vopred informovaní. Duchovné aktivity tohto dňa sú vo farnosti obetované za seminaristov a predstavených seminára.

§3 Nech veriaci modlitbou a príkladom aj duchovným sprevádzaním vzbudzujú a napomáhajú zrod kňazských povolání.

§4 Modlitbou a obetami pamätať na tých, ktorí opustili kňazskú službu.

74. Sviatosť manželstva

Nariadenia

§1 Z dôvodu dostatočnej prípravy nech snúbenci aspoň pol roka pred uzatvorením manželstva informujú o svojom úmysle vlastného farára.

§2 Ak snúbenci z vážnych dôvodov nemôžu absolvovať prípravu u vlastného farára, je možné ju absolvovať u iného kňaza, ktorý o tom vydá písomné potvrdenie. Duchovní pastieri nech ochotne vyjdú v ústrety komplikovaným podmienkam života snúbencov a snúbenci zas nech s pochopením prijímú tento jednotný postup.

§3 Predmanželskú prípravu tvorí päť stretnutí so snúbencami venovaných vierouke, mravouke, manželskej etike, komunikácii medzi manželmi a liturgickému obradu.

§4 Nech otázky manželskej etiky a prirodzeného plánovania rodičovstva snúbencom vysvetľuje odborník poverený miestnym ordinárom a manželskú komunikáciu nech vysvetľuje psychológ. Je úlohou dekanov v spolupráci s miestnym ordinárom postarať sa o to, aby v dekanátoch bol k dispozícii aspoň jeden takýto odborník a psychológ.

§5 Pri miešanom manželstve sa sobášna omša môže sláviť iba s dovoľením miestneho ordinára. Pri manželstve rozdielneho náboženstva sa sobášny obrad koná bez svätej omše (*Ordo matrimonii, bod 15 a 16*).

§6 Riadnym miestom uzatvárania manželstva je kostol. Manželstvo medzi katolíckou a nepokrstenou stránkou môže byť v kostole alebo na inom vhodnom mieste.

§7 Je potrebné chrániť sobášne obrady pred profanizáciou nevhodnými piesňami a inými prvkami, ktoré neuvádzajú liturgické predpisy.

Odporúčania

§8 Nech kňazi okrem stanovených piatich stretnutí ponúknu snúbencom ako možnosť ďalšie stretnutia, venované otázkam modlitby a duchovného života.

§9 Dekan v spolupráci s diecéznym biskupom nech zriadi centrum, kde by bola zabezpečená komplexná a permanentná príprava na manželstvo. Centrum vedie mladých ľudí k chápaniu katolíckej náuky o manželstve a je otvorené aj pre tých, ktorí ešte nezamýšľajú v krátkej dobe uzavrieť manželstvo. Po skončení prípravy mladý človek získa certifikát, ktorý je platným ekvivalentom predmanželskej prípravy vo vlastnej farnosti.

75. Sväteniny

Nariadenia

§1 V rodinách, ktoré prejavia záujem o požehnanie príbytku, nech farár vykoná pastoračnú návštevu v období vianočných sviatkov alebo v inom vhodnom čase.

§2 Požehnanie, ktoré sú pastoračne zaužívané, kňaz nesmie odmietnuť. Sú to najmä: adventné vence, trojkráľová voda, svätoblažejské požehnanie, požehnanie pútnikov, požehnanie áut, devocionálií atď.

Odporúčania

§3 Pri vysluhovaní svätenín je potrebné vysvetliť ich význam a účinok pre veriaceho.

§4 Odporúča sa využívať jednotlivé obdobia liturgického roka, sviatky, ako príležitosť na žehnanie osôb a vecí. Odporúča sa konať požehnanie matiek pred pôrodom, aby sa poukázalo na dôstojnosť materstva, ochranu života.

§5 Je potrebné povzbudzovať veriacich k tomu, aby v ich rodinách nechýbal kríž, umiestnený na čestnom mieste. Nosenie požehnaných predmetov nech je prejavom osobného svedectva viery.

§6 Nech aj laici využívajú možnosť vysluhovania tých svätenín, ktoré im umožňujú predpisy Benedikcionála.

76. Pohreb

Nariadenia

§1 Pohrebné obrady je treba sláviť tak, aby s úctou, ale zároveň pravdivo odrážali kresťanský život zosnulého.

§2 Kňaz nech prichádza na pohreb, ak cestuje bez reverendy, oblečený spoločensky na túto udalosť.

Odporúčania

§3 Pohrebné obrady nech slúžia ako príležitosť osloviť aj tých, ktorí sú vzdialení od praktizovania katolíckej viery.

77. Posvätné miesta a doby

Nariadenia

§1 Slávenie nedele a prikázaných sviatkov je vzácny dar a vážna povinnosť vydať svedectvo o kresťanskom štýle života. Toto slávenie nech je vyjadrené účasťou na sv. omši, zdržiavaním sa takých činností,

ktoré odporujú posvätnosti dňa. Veriaci nech konajú tak, aby, okrem vážnej príčiny, nenútili iných pracovať v nedeľu a prikázaný sviatok.

§2 V predsieni kostolov aj kaplniek a v ich areáloch možno predávať iba náboženské predmety a literatúru, ktorá je schválená kompetentnou autoritou (*porov. kán. 827 §4 KKP*).

Odporúčania

§3 Podľa miestnych pomerov sa odporúča v nedele a sviatky obnoviť vešpery.

§4 Využiť osobitný charakter adventného a pôstneho obdobia na prehĺbenie duchovného života vo farnosti oživením tradície pôstnych kazateľov a duchovných obnov.

§5 Využiť nedeľný čas na aktivity zamerané na náboženské vzdelávanie, posväcovanie a upevňovanie farského spoločenstva. Do týchto aktivít zapojiť jednotlivé spoločenstvá a hnutia vo farnosti.

§6 Veriaci nech si uvedomujú, že k zachovávaniu posvätnosti kostola patrí aj vhodné oblečenie, zvlášť u tých, ktorí vykonávajú liturgickú službu. Hlavne rodičia nech na to dbajú pri výchove.

§7 Starosť o posvätné miesta nech je záležitosťou celej farnosti.

78. Odpustky, pôstna disciplína a slávenie odpustov

Nariadenia

§1 Na začiatku pôstneho obdobia veriacim jasne vysvetliť spôsob jeho zachovávania, ozrejmiť vážnosť pôstu na Popolcovú strelu a Veľký piatok, ako aj odporučiť v tomto období osobné sebazaprenia.

§2 Nech sa o slávení odpustov vždy informujú aj susedné farnosti. Kňazi nech povzbudia veriacich k získavaniu odpustkov, pričom treba mať na pamäti, že úplné odpustky možno získať len v katedrálnom a farskom kostole na sviatok titulu kostola. Farár je povinný zabezpečiť príležitosť ku sviatosti zmierenia.

§3 Nech kňazi pravidelne teologicky a spirituálne objasňujú odpustky, kántrové dni, piatkovú a pôstnu disciplínu.

Odporúčania

§4 Odporúča sa rozvíjať vo farnostiach aktivity, ktoré sa zameriavajú na oslobodenie človeka od alkoholizmu, drogovej a inej závislosti a podporovať modlitebnú pomoc ohrozeným.

79. *Ľudové pobožnosti**Nariadenia*

§1 V každej farnosti udržiavať a zvelaďovať tradičné formy zbožnosti, ako sú prvé piatky, májové a októbrové pobožnosti a nedeľné pobožnosti podľa textov nového modlitebníka. Týmto pobožnostiam spravidla predsedá kňaz alebo diakon.

§2 V pôstnom období konať vo farnostiach v piatok a v nedeľu pobožnosti krížovej cesty, ktorým spravidla predsedá kňaz alebo diakon.

§3 Farár je povinný dbať o to, aby sa pri verejných pobožnostiach modlili len tie modlitby, ktoré majú cirkevné schválenie.

Odporúčania

§4 Duchovní pastieri nech svojou účasťou podporujú aj iné formy ľudových pobožností: novéna k Duchu Svätému, júnové pobožnosti k Božskému Srdcu, k Božiemu milosrdenstvu, fatimské soboty,...

§5 Formy ľudovej zbožnosti vhodne spájať s možnosťou vzdelávania a formovania veriacich v oblasti Svätého písma, liturgie, sviatostí a duchovného života.

§6 K praktizovaniu foriem ľudovej zbožnosti je treba privádzať vhodným spôsobom deti a mládež.

80. *Iné formy posväcovania**Nariadenia*

§1 V jednotlivých farnostiach diecézy organizovať farské misie, a to aspoň každých 10 rokov s minimálne jednou duchovnou obnovou medzi jednotlivými misiami.

Odporúčania

§2 Zdôrazňovať Mariánsku horu ako diecézne pútnické centrum a vytvoriť preň pastoračný plán celoročných aktivít.

§3 V rámci využívania moderných foriem komunikácie sa vo väčších farnostiach odporúča vydávať farský časopis alebo farský list, ako aj vytvorenie internetovej stránky farnosti.

§4 Vytvoriť spoločnú databázu náboženských akcií na diecéznej internetovej stránke.

§5 Organizovanie farských zájazdov, táborov pre deti a mládež nech má náboženský obsah.

§6 Podporovať vznik malých spoločenstiev podľa stavov a zamerania, ktoré napomáhajú k posväcovaniu života.

§7 Využívať farské knižnice a audiovizuálne prostriedky na posväcovanie veriacich.

3. SYNODÁLNA TÉMA

Katechéza a formácia povolani

40. Katechetická činnosť na úrovni diecézy

Nariadenia

§1 Komisia pre katechizáciu v spolupráci so všetkými diecéznymi inštitúciami zodpovednými za katechizáciu nech vypracuje Diecézny katechetický projekt, ktorý sa bude obnovovať každých päť rokov (*porov. VDK 223*).

§2 Diecézny katechetický projekt schválený diecéznym biskupom nech stanoví pre celú diecézu:

- charakteristické znaky a priority súčasnej katechézy,
- obdobie, formy a metódy predkrstnej katechézy,
- obdobie, formy a metódy farskej a rodinnej katechézy prvoprijímajúcich detí,
- obdobie, formy a metódy farskej a rodinnej katechézy birmovancov,
- obdobie, formy a metódy predmanželskej prípravy snúbencov,
- obdobie, formy a metódy individuálnej a farskej katechézy katechumenov,
- formy a metódy rodinnej, farskej, liturgickej katechézy, katechézy voľného času a špeciálnych skupín,
- formy a metódy katechézy dospelých a starých ľudí,
- nástroje na zvýšenie katechetickej činnosti, ktoré je potrebné hľadať v ľudských, ale i materiálnych zdrojoch, ktoré je potrebné tvoriť s vierou v Božiu pomoc a využívať,
- na dosiahnutie väčšej efektivity katechézy v diecéze predloží konkrétne možnosti širšieho zapojenia laikov do cirkevných štruktúr a zlepšenia komunikácie a kooperácie medzi kňazmi a laikmi v oblasti všetkých foriem katechézy,
- navrhne možnosti prechodu od nekoordinovanej práce k práci systematickej a cieľavedomej v oblasti evanjelizácie a katechézy.

§3 Kňazská rada Spišskej diecézy na svojich zasadaniach nech venuje mimoriadnu pozornosť katechizácii v diecéze. Od Komisie pre katechizáciu nech vyžaduje výročnú správu, kontroluje a konkrétne pripomienkuje plnenie Diecézneho katechetického projektu.

§4 DKÚ nech raz ročne predloží diecéznemu biskupovi a Kňazskej rade Spišskej diecézy výročnú správu o stave katechézy v diecéze na pripomienkovanie a schválenie.

§5 DKÚ nech v zhode so svojimi štatútmi vykonáva všestrannú permanentnú formáciu učiteľov náboženstva - náboženskej výchovy v škole a katechétov - animátorov pastoračnej katechézy, realizuje pravidelné hospitácie na hodinách náboženstva v školách a farské vizitácie zamerané na farskú a rodinnú katechézu. DKÚ nech sa usiluje o získavanie a spracovanie štatistických údajov o katechéze v diecéze, registráciu kánonických misií vrátane prípravy podkladov pre ich udelenie.

§6 DKÚ nech sa stará aj o tvorbu a distribúciu katechetických a metodických pomôcok pre rodiny, farnosti a školy, o katechetickú literatúru, o ďalšie vzdelávacie materiály, organizuje vedomostné a iné súťaže a zabezpečuje pružné zverejňovanie informácií z oblasti katechizácie. Nech zriadi diecézny internetový archív katechetických akcií a pomôcok na pomoc rodinnej, farskej aj školskej katechéze.

§7 Katechetické ozveny - informátor pre katechétov Spišskej diecézy - pretransformovať na diecézny katechetický štvrťročník s redakčnou radou ustanovenou biskupom. Odbornými článkami a metodickými usmerneniami pre katechétov nech do neho prispievajú všetky inštitúcie v diecéze, ktoré sa venujú katechizácii.

§8 Zriadiť Univerzitné pastoračné centrá (UPaC) v tých farnostiach, v ktorých sa nachádzajú pracoviská vysokých škôl a univerzít. UPaC sa usilujú o duchovný rast poslucháčov, pedagógov a zamestnancov univerzity, či vysokej školy. Ciele UPaC sú: vnášanie duchovnej kultúry do univerzitného prostredia pedagógov a študentov; prehlbovanie vedomia zodpovednosti študentov za život spoločnosti; formovanie vlastnej osobnosti poznávaním seba samého vo vzťahu k sebe, k ľudom, k Bohu.

§9 Pri formácii povolani je potrebné úzko spolupracovať so Subkomisiou pre kňazské semináre a pastoračiu povolani pri komisii pre

klérus pri KBS a aplikovať jej usmernenia v diecéze prostredníctvom koordinátora pre formáciu povolani.

Odporúčania

§ 10 Kňazi a katechéti nech majú dostatok odvahy a apoštolskej vynaliezavosti v katechizácii ľudí v špeciálnych situáciách, mentalitách a prostrediach, aby sa všade dostala evanjeliová radostná zvesť. Osobitnú pozornosť nech venujú hľadaniu možností katechizácie tých, čo sú dlhý čas vzdialení od rodín a farnosti.

§ 11 Pre jednotlivé katolícke školy na základnom aj strednom stupni je osožné ustanoviť kňazov, ktorí sa popri katechéze žiakov budú snažiť aj o pôsobenie medzi pedagógmi. V menších farnostiach to má robiť farár alebo kaplán.

§ 12 Kňazi a katechéti nech poznajú podstatu sekularizmu a liberalizmu a nech sa usilujú účinne vyhábať všetkým nebezpečenstvám, ktoré ohrozujú integritu katolíckej viery.

41. Katechetická činnosť na úrovni dekanátov

Nariadenia

§ 1 V každom dekanáte Spišskej diecézy podľa možností zriadiť fungujúce centrum pre rodinu.

§ 2 Centrum pre rodinu nech má profesionálne vedenie a nech využíva pomoc zanietených dobrovoľníkov.

Odporúčania

§ 3 Farári v dekanáte nech oboznamujú veriacich s činnosťou a poradenskými službami centra pre rodinu. Snúbencom, manželom i ľuďom v zložitých životných situáciách nech odporúčajú rozhovory a pomoc odborníkov.

§ 4 V každom dekanáte nech je zodpovedný koordinátor katechetických a evanjelizačných podujatí.

§ 5 Kňazi, katechéti, pracovníci centra pre rodinu, laickí spolupracovníci, ktorí pracujú v oblasti katechézy v dekanáte, nech sa aspoň dvakrát ročne stretnú na pracovno-spoločenskom stretnutí, aby sa navzájom poznali a mohli si odovzdávať skúsenosti.

42. Katechetická činnosť na úrovni farností

Nariadenia

§ 1 V každej farnosti Spišskej diecézy prvoradú pozornosť v katechéze venovať farskej, rodinnej a školskej katechéze a nech všetci zodpovední na nej spolupracujú pod vedením farárov.

§ 2 Pastoračné rady farností spolu so svojimi farármi vypracujú program systematickej farskej, rodinnej a školskej katechézy a katechézy špeciálnych skupín a nech sa všetci spoločne snažia o horlivú evanjelizáciu a katechizáciu.

§ 3 Program katechizácie v každej farnosti musí vychádzať zo schváleného Diecézneho katechetického projektu.

§ 4 Farnosti, ktoré majú okrem bytových a kancelárskych priestorov aj ďalšie priestory, nech dbajú o to, aby boli slobodne využívané pre katechizáciu.

§ 5 Aby bola katechizácia účinná, nech farnosť dbá, aby farské katechetické miestnosti boli náležite vybavené potrebným zariadením a pomôckami.

§ 6 Všetky farské priestory je potrebné využiť na budovanie spoločenstva, voľnočasové aktivity pre deti a mládež a iné. Má sa v nich rozvíjať farský mimoliturgický život: stretnutia, šport, tanec, kultúra, pestovanie vkusu, hudba a pod.

§ 7 Za katechizáciu vo farnosti je zodpovedný v prvom rade farár a je jeho povinnosťou urobiť všetko pre to, aby prebiehala vo všetkých sektoroch, ako ju predstavuje synodálny dokument o katechizácii. Od každého kňaza sa žiada angažovanosť pre katechézu.

§ 8 Zvláštnu pozornosť je potrebné venovať katechéze mužov a otcov ako jednej z kľúčových a súčasne aj najohrozenejších súčastí rodiny.

§ 9 Farnosť nech sa stane privilegovaným prostredím formácie povolani a individuálneho sprevádzania povolani prostredníctvom evanjelizácie a katechézy, slávením sviatostí, predovšetkým pokánia a Eucharistie, podporovaním rôznych povolani a služieb vo farskom spoločenstve. Dôraz klásť na sprevádzanie povolani a podporu osobných darov a chariziem predovšetkým u mladých ľudí.

§ 10 Pri každej svätej omši aj vo všedný deň má byť homília vychádzajúca z textov Písma. Výklad má byť zavŕšený objasnením niektorej vieroučnej alebo mravoučnej otázky. Homília má mať katechetické vyústenie, jej dĺžka je v pracovný deň 5-10 minút, v nedele a sviatky 10-15 minút (porov. ACES 1/2009). S najväčšou starostlivosťou je potrebné pripraviť si homíliu na také udalosti, pri ktorých sú aj neveriaci alebo nepraktizujúci kresťania (*pohreby, sobáše...*).

Odporúčania

§ 11 Celkom špeciálne miesto v katechéze má mať katechéza o liturgických úkonoch, gestách a ich obsahu.

§ 12 Vydať osobitný Katechizmus pre kresťanské rodiny a rozdať ho každému páru pri predmanželskej príprave.

§ 13 Súčasťou katechetckej prípravy detí na prvé sv. prijímanie nech je aj formácia ich rodičov.

§ 14 Usporiadať dni otvorených dverí v katolíckych cirkevných školách, spojené s prezentáciou výsledkov školy a jej významu pre náboženskú výchovu detí a mládeže.

§ 15 Mimoškolské aktivity organizovať kresťanskými spoločenstvami (*športové hry, výlety*); vytvoriť klub kresťanskej mládeže.

§ 16 Mimo vyučovania náboženstva organizovať stretnutie s deťmi aspoň raz za mesiac formou hier a súťaží.

§ 17 Odporúčajú sa návštevy kňaza v rodinách.

§ 18 Organizovať besedy, diskusie s projekciou a pod.

§ 19 Vzdialená príprava na manželstvo by sa mala diať v menších skupinách, formou neformálnej katechézy s možnosťou diskutovať, klásť otvorené otázky, prípadne aj mladými rodičmi, ktorí by boli ochotní podeliť sa so svedectvom; vytvárať podmienky na stretanie sa rodín s duchovným zameraním;

§ 20 V kostoloch sa snažiť vhodne vyriešiť priestor pre rodičov s deťmi, aby nerušili ostatných a od mala sa zúčastňovali na živote farnosti.

§ 21 Sprostredkovať predaj vhodnej literatúry priamo v sakristii kostola.

§ 22 Medzi veriacimi je potrebné popularizovať predovšetkým kresťanské elektronické a printové médiá (*rádio LUMEN, TV LUX, Katolícke noviny, časopisy, farské listy, kresťanské internetové portály*) a podporovať projekty, ktoré sú z hľadiska katechézy efektívne a účinné (porov. CT 46).

§ 23 Vhodnými doplnkami katechézy sú prednášky, besedy, diskusie, propagácia, najmä však modlitba za dielo katechézy vo farnosti, dekanáte, diecéze.

§ 24 Projekčné plátna na žalmy alebo piesne pri bohoslužbách možno využiť na premietanie (*striedavo*) Desiatich Božích prikázaní, Piatich cirkevných prikázaní, Šiestich hlavných právd, sviatostí alebo hlavnej myšlienky z homílie a pod. (*podobne na internetových stránkach farnosti alebo obcí rubrika „zopakujme si“*).

§ 25 Veľmi sa odporúča rodičom, aby svoje deti zapisovali podľa možnosti do katolíckych škôl a aby sa všemožne usilovali podporovať autoritu a úctu pedagógov. Nech sa škola usiluje o čo najlepšiu úroveň tak vo vzdelávaní, ako aj vo formácii.

§ 26 Nech všetci veriaci prejavujú úprimný záujem o katechetické aktivity vo farnosti aj v diecéze.

4. SYNODÁLNA TÉMA

Identita, spiritualita a spoločenstvo kňazov

77. Kňazská identita, duchovný život a formácia

Nariadenia

§1 Nech si každý kňaz zodpovedne a starostlivo pestuje svoj duchovný život a usiluje sa o osobnú svätosť a bezvýhradnú vernosť kňazskému poslaniu. Aby túto dokonalosť mohol dosiahnuť, má svoj duchovný život denne sýtiť pokrmom zo stola Svätého písma a zo stola Eucharistie; je povinný modliť sa každý deň liturgiu hodín a venovať sa meditatívnej modlitbe; často pristupovať k sviatosti zmierenia; osobitne si uctievať Pannu Máriu a používať iné spoločné a osobitné prostriedky posväcovania, medzi ktoré patrí úcta k Božskému Srdcu Ježišovmu a vrúcny vzťah k Duchu Svätému.

§2 Každý kňaz je povinný vykonať si aspoň raz za tri roky duchovné cvičenia a písomne o tom upovedomiť svojho ordinára.

§3 Kňazi nech sa primerane zúčastňujú na dôležitých podujatiach miestnej samosprávy a podľa možnosti aktívne k nim prispievajú. Zároveň nech sú veriaci vedení k záujmu o verejné veci.

§4 Je dôležité, aby kňaz mal „správny názor na vzťahy medzi politickým spoločenstvom a Cirkvou“ a robil „jasný rozdiel medzi tým, čo jednotliví alebo organizovaní veriaci podnikajú vo svojom mene ako občania... a čo konajú v mene Cirkvi“ (GS 76). On sám ako občan je vo svedomí viazaný vždy a všade zastávať katolícku náuku (porov. 1.DS 196, 1).

§5 Diakoni a kňazi sa majú úplne zdržiavať všetkého, čo nie je slušné na ich stav. Podobne sa majú vyhýbať tomu, čo hoci nie je neslušné, predsa je cudzie klerickému stavu (porov. kán. 285 § 1-2 KKP). Do toho zákazu treba započítať aj poľovníctvo, čiže vlastníctvo poľovníckej strelnej zbrane a strelbu na zver. Môžu sa zúčastniť poľovačky, ale bez zbrane. Klerik nemôže vlastniť ani osobnú strelnú zbraň (porov. Rozhodnutie KBS z 28.1.2004).

§6 Diakoni a kňazi nesmú prevziať verejné úrady spojené s výkonom občianskej moci. Bez povolenia svojho ordinára nesmú spravovať majetky patriace laikom, pri ktorých treba skladať účty. Podobne bez povolenia svojho ordinára nesmú ručiť ani vlastným majetkom, alebo podpisovať zmenky spojené s finančným záväzkom (porov. kán. 285 § 3-4 KKP).

Odporúčania

§7 Nech každý kňaz v modlitbách často ďakuje Bohu za svoje kňazstvo, nech sa modlí za nové povolania aj v jemu zverenej farnosti a nech si uvedomuje, že i jeho príklad predstavuje prirodzenú podmienku, na základe ktorej sa iní môžu rozhodnúť nasledovať to povolanie, ktoré im udeľuje Boh.

§8 Aby kňazi mohli dôsledne prežívať svoju charizmu, nech pestujú intenzívne a osobné priateľstvo s Pánom. Nech uprednostňujú zdieľanie bratských skúseností a priateľstva v rámci presbytéria a v kresťanskom spoločenstve. Nech premáhajú nástrahy izolácie, vedia primerane oddychovať, deliť sa o pastoračné ťažkosti, bratsky sa napomínať.

§9 Nech sa každý kňaz inšpiruje životom svätých kňazov, nech pestuje osvedčené formy askézy, nech sa snaží nadobudnúť pastoračnú horlivosť, tvorivosť a zmysel pre konkrétnu pomoc a službu veriacim.

§10 Nech sa každý kňaz chráni hyperaktivity, ale aj každej pasivity v kňazskom živote a každého ohrozenia svojho povolania, ktoré môže zredukovať jeho službu na čisto administratívnu, sociálnu alebo inú účelovú činnosť.

§11 Verné a neúnavné plnenie pastoračnej služby alebo jemu zverenej úlohy nech je cestou osobného kňazského posväcovania.

§12 Kňazovi ako zástupcovi Cirkvi je vždy a všade dovolené „vyniesť mravný úsudok aj o veciach týkajúcich sa politického poriadku, keď si to vyžadujú základné práva človeka alebo spása duši“ a použiť pritom „všetky a výlučne tie prostriedky, ktoré sú v zhode s evanjeliom a zodpovedajú dobrou všetkých podľa rozličných časových okolností a pomerov“ (GS 76).

§13 Nech kňazi majú možnosť zúčastňovať sa zahraničných stáží so zámerom získať nové pastoračné skúsenosti pre službu diecéze.

78. Pastoračia povolání, kňazský seminár, permanentná formácia *Nariadenia*

§1 Diecézni kňazi nech častejšie kážu o hodnote, kráse a potrebe duchovného povolania, aby tak napomáhali vzbudzovať záujem o toto povolanie (*porov. 1.DS § 87*).

§2 Zodpovednosť za koordináciu pastoračnej starostlivosti o povolania k diecéznemu kňazstvu v rámci dekanátu nesie diecéznym biskupom určený kňaz v spojení s diecéznym tímom pre pastoračiu povolání.

§3 Seminár, ktorý formuje seminaristu, nech je tak disponovaný na komunikáciu s farárom a zodpovednými, aby podporoval harmóniu medzi svojimi návrhmi a očakávaniami kňazov z pastoračie. Farár nech zodpovedne vyjadri posudok požadovaný pri prijímaní, počas procesu formácie a predovšetkým pred prijatím posvätných rádo.

§4 Farár je povinný odpovedať na iniciatívy seminára v súvislosti s formáciou a seminár je povinný poskytovať všetky informácie nevyhnutné k spolupráci pri zachovaní kán. 220 KKP. Osobitne intenzívna spolupráca je potrebná, najmä keď seminarista prežíva krízu vo formačnom procese.

§5 Rektor sa má starať o permanentnú formáciu vychovávateľov, vytvárať podmienky pre ich prácu a priestor pre ďalší rast.

§6 Kvôli rýchlym zmenám spoločnosti a potrebám pastoračie nech sa rektor a predstavení seminára striedajú tak, aby to prispelo k ich osobnému rastu ako i oživeniu ducha seminára.

§7 Rektor seminára - pre všetkých, čo sú v seminári - vykonáva úrad farára (*porov. kán. 262 KKP*). Žiadna iná úloha bez súhlasu biskupa nesmie byť na úkor riadneho vykonávania tejto služby.

§8 O duchovnú starostlivosť seminaristov nech sa starajú špirituáli, ktorí sú odborníkmi v duchovnom vedení a poznajú aktuálne problémy kňazov v pastoračii. Nech pri duchovnom sprevádzaní seminaristov prejavujú postoj duchovného otcovstva, vyjadrený úctivou a diskretnou pomocou a dobrou schopnosťou introspekcie.

§9 Predstavení kňazského seminára, pre ktorých je služba v seminári prioritnou pastoračnou úlohou, majú právo a povinnosť bývať

v seminári. Ich účasť na pastoračnej činnosti diecézy nesmie byť na ujmu ich špecifickému poslaniu.

§10 Predstavení seminára musia pozorne vnímať to, čo viaže seminaristu s jeho rodinou. Ak je to vhodné, nech ponúknu rodine seminaristu možnosť spoluúčasti na výchovnom procese. Pritom treba zohľadňovať meniaci sa pomer výchovného vplyvu rodiny a vnútornej slobody seminaristu vzhľadom na rodinnú situáciu i etapu formácie.

§11 Duchovný most nech je čas vzájomného prepojenia seminára s farnosťami charakterizovaný modlitbami a obetami.

§12 Každý novokňaz sa v prvom roku kňazstva zúčastní formačných stretnutí s biskupom v duchu slov evanjelia: „Potom ich poslal hlásať Božie kráľovstvo a uzdravovať chorých ... Keď sa apoštoli vrátili, porozprávali mu všetko, čo robili.“ (*Lk 9, 2-10*).

§13 Kňazi v druhom a treťom roku kňazstva v tejto formácii pokračujú. Obsahom sú otázky duchovného života.

§14 Kňazi vo štvrtom roku a ďalších rokoch kňazstva sa zúčastnia Programu vzdelávania kňazov Spišskej diecézy.

Odporúčania

§1 Pastoračiu povolání pokladať za jeden z hlavných cieľov celého kresťanského spoločenstva.

§2 Je úlohou kresťanskej rodiny podporovať v každom svojom dieťati prípravu na vlastnú budúcnosť a povolanie. Rodičia nech majú odvahu prijať povolanie svojich detí, nech ich zdráhanie nie je najväčšou ťažkosťou prijatia tohto daru.

§3 Farnosť je druhou rodinou, kde dozrieva rozhodnutie pre prijatie povolania. Toto vedomie nech vedie predstavených seminára k úzkej spolupráci s farnosťou seminaristu pri vzájomnom rešpektovaní kompetencií a zodpovednosti. Prítomnosť seminaristov vo farnosti pôvodu má byť prijatá ako milosť, za ktorú farnosť nesie zodpovednosť.

§4 Deň otvorených dverí je možnosťou pre poznanie kňazského seminára, jeho príslušnosti k diecéze a jeho ponuky pre chlapcov a mladých pri hľadaní cesty povolania.

§5 Seminarista nech je priebežne počas formácie osobne oboznamovaný s mienkou predstavených o prípadných chybách a pochybeniach.

§6 Pastoračný víkend seminaristov vo farnosti nech je príležitosťou pre vtiahnutie celej farskej komunity do života diecézneho seminára. Pre seminaristov je to možnosť spoznávať diecézu a získať pastoračné skúsenosti.

§7 Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka nech vytvára priestor pre tých, ktorí chcú aj osobitným spôsobom podporovať seminár a kňazské povolania.

§8 Farnosť sa má starať o potreby svojich seminaristov; udržiavať s nimi vzťahy prostredníctvom úprimného dialógu a dať im priestor na spoluprácu. Farár sám i s farskou komunitou nech aj ekonomicky podporí seminaristov farnosti. Seminaristi nech náležitým spôsobom prejavia vdáčnosť za každý prejav pomoci.

§9 V seminári nech prebieha intenzívna činnosť zameraná na pestovanie kultúry, literatúry, histórie (*napr. diecézne martyrológium*) a iných vied súvisiacich so životom diecézy.

§10 Nech na začiatku nového akademického roku predloží vedenie kňazského seminára kňazskej rade plán aktivít seminára pre diecézu.

§11 Nech sa každý kňaz v rámci svojich možností zúčastní aspoň raz do roka na podujatiach, ktoré organizujú TF, KPKC, DKÚ, ktoré mu môžu pomôcť v intelektuálnej a duchovnej formácii.

§12 Nech sa robí koordinovaný výber absolventov na ďalšie štúdiá (*pokiaľ ide o osoby a predmet štúdia*).

79. Kňazské spoločenstvo

Nariadenia

§1 Budovanie jednoty s diecéznym biskupom a presbytériom nech každý kňaz pokladá za vážnu úlohu svojho posvätného stavu a nech tejto jednote venuje veľa času aj energie. Nech pestuje úctu a poslušnosť svojmu ordinárovi a prejavuje ju aj disponibilitou na prijatie úloh, ktoré mu diecézny biskup zverí a v slobodnej poslušnosti nech prijíma zmenu pastoračnej úlohy.

§2 Osobitným výrazom jednoty diecézneho presbytéria je účasť na kňazských rekolekciách, ktoré sú príležitosťou pestovať kňazskú jednotu s diecéznym biskupom okolo eucharistického stola, ako aj príležitosťou hľadať spoločné a jednotné pastoračné riešenia. Preto je povinnosťou kňaza, ktorý účinkuje v akejkoľvek službe veriacim na území Spišskej diecézy, zúčastňovať sa na všetkých kňazských rekolekciách. To platí aj pre rehoľných kňazov v diecéznej pastorácii.

§3 Základnou a neodmysliteľnou prioritou vytvárania kňazského spoločenstva je pestovanie osobných vzťahov medzi kňazmi (*spoločná liturgia hodín, spoločné plánovanie a spoločné stolovanie*), čo napomáha k spoločnému a radostnému prežívaniu kňazstva a zároveň je dobrým svedectvom pre Boží ľud.

§4 Kňazi žijúci v jednej farnosti musia aj pri spoločnej činnosti rešpektovať rozdielnu pastoračnú i právnu zodpovednosť, zosúlaďovať prácu a duchovne sa navzájom podporovať. Zodpovedný je za to farár.

§5 Kňazom v službe farnosti dôstojné bývanie zabezpečuje farnosť. Kňazom, ktorí vykonávajú inú službu pre diecézu, bývanie zabezpečuje diecéza. V prvom aj druhom prípade s podielom osobných výdavkov farára a iných osôb (*napr. kaplána, príbuzných*), ktoré bývajú vo farskej budove. Kňazom, ktorí už nevykonávajú službu z dôvodu zdravia alebo veku, dostatočné a dôstojné bývanie zabezpečuje diecéza. Za týmto účelom je zriadený Dom Charitas sv. Jána Bosca v Spišskej Kapitule.

§6 Ak vzniknú nové pastoračné požiadavky a diecézny biskup uzná ich užitočnosť pre potrebu diecézy, môže poveriť touto službou svojho kňaza. Ten nech prejaví disponibilitu prijať túto službu. Žiadnu novú formu nemôže kňaz zavádzať svojvoľne.

Odporúčania

§7 Kňazi nech svoje bratstvo osobitne prejavujú v čase choroby a rekonvalescencie ako konkrétnu pomoc osobe a službe. Osobitne dekanovi patrí úloha starať sa o kňaza, ktorého postihne choroba a oznámiť osobné a pastoračné potreby takého kňaza ordinárovi.

§8 Organizovanie voľného času a nárok na jeden voľný deň v týždni musia byť zaručené každému kňazovi, nesmie to však byť na úkor riadneho chodu farnosti. Kňaz na dovolenke neprestáva byť kňazom

diecézy, preto nech pre prípad mimoriadnej udalosti alebo naliehavej potreby nechá svoj kontakt dekanovi.

§ 10 Pestovanie kňazského spoločenstva je veľmi užitočným preventívnym prostriedkom na prekonanie krízy povolania. Nech si každý kňaz uvedomí zodpovednosť aj za spolubratov a nech je ochotný a pripravený venovať sa kňazom v kríze. Veľkou pomocou kňazovi pri prekonávaní krízy nech je aj vedomie, že sa ľudia zaňho modlia a prinášajú obety. Do formácie kandidátov kňazstva treba zahrnúť aj krízovú prevenciu; prehĺbiť výchovu seminaristov k zmyslu pre kňazské spoločenstvo.

§ 11 Jednota diecézneho presbytéria nech sa pestuje aj zachovávaním pamäte na minulé generácie kňazov, ako aj modlitbou, dobrými skutkami a sebazapreniami.

§ 12 Na prehĺbenie jednoty a spoločenstva je užitočné organizovať spoločné podujatia rôzneho charakteru, ako sú výlety, púte, športové a kultúrne podujatia.

§ 13 Bývanie a domácnosť kňaza, aj keď je v priestoroch farskej budovy, nech sú jasne odlišené od priestorov, ktoré slúžia pre chod farnosti.

80. Spoločenstvo kňazov s Božím ľudom farnosti

Nariadenia

§ 1 Každý farár má dôsledne plniť povinnosti, ktoré mu vyplývajú z jeho úradu podľa noriem kán. 528-530 KKP.

§ 2 Farár má zabezpečiť, aby všetci veriaci, ktorí pristupujú k sviatostiam, boli poučení, aký účinok daná sviatosť má, čo má prijímateľ poznať a veriť, aby sviatosť bola užitočná a aké záväzky pre prijímateľa vyplývajú z prijatej sviatosti.

§ 3 Farár má venovať pozornosť tomu, aby sväteninám, ktoré sa vo farnosti vysluhujú, veriaci rozumeli a v duchu Cirkvi ich používali pre svoje dobro. To isté platí o používaných devocionáliách.

§ 4 Kňazi a mimoriadni vysluhovatelia svätého prijímania nech sviatosť k chorým roznášajú v nádobách tomu určených, nech s veľkou úctou a zbožnosťou konajú túto službu a Eucharistiu vždy vrátia do

bohostánku. Nech sa s veľkou úctou zaobchádza s krizmou a s ostatnými posvätenými olejmi.

§ 5 Farár nech sa náležite stará o bohostánok, kalichy, kalichovú bielizeň a o všetky liturgické predmety.

§ 6 V poslušnosti kánonickým nariadeniam kňaz má právo na spravodlivú odmenu a náhradu, ale výkon služby nesmie podmieňovať nárokmi na odmenu.

§ 7 Kňazovi sa zakazuje zneužívať vzťah s veriacimi pre svoj osobný materiálny profit.

§ 8 Žiadny kňaz nesmie zanedbávať individuálnu pastoráciu. Každý jednotlivec má právo na to, aby sa ním kňaz zaoberal (*porov. 1.DS 198,1*).

§ 9 Hlavne v mestách a tam, kde sú v službe viacerí kňazi, pri slávení omše za účasti detí či mládeže nech je aspoň jeden kňaz k dispozícii vo sviatostnom fóre.

§ 10 Kňazi nemajú realizovať na verejnosti tie formy konzumizmu, ktoré môžu ohroziť mravnosť mládeže, napr. fajčenie.

§ 11 Farár nech zabezpečí, aby sa aspoň raz mesačne konalo stretnutie s miništrantmi. Prioritou týchto stretnutí je liturgická a duchovná formácia.

§ 12 Účasť diecézneho kňaza v náboženskom hnutí nesmie byť na úkor ostatných veriacich, naopak, má pomáhať výkonu služby duchovného pastiera všetkých veriacich jemu zverených.

§ 13 Veriaci nech rešpektujú, že diecézny biskup môže kňaza podľa kánonického práva slobodne preložiť.

§ 14 Kňaz si má dať záležať aj na vonkajšom výzore a spôsobe obliekania. Do kostola má chodiť v reverende, ak cestuje autom na filiálku, môže to byť kňazský civil. Podobne do spoločnosti má chodiť v kňazskom civile.

§ 15 Kňaz aj svojím správaním má byť vzorom pre svojich veriacich a nemá konať nič také, čím by im dal pohoršenie, napríklad nedelné nakupovanie a pod.

Odporúčania

§ 16 Žiadnemu kňazovi nesmie chýbať východisková komunita, v ktorej žije ako kresťan i ako kňaz, s ktorou môže sláviť liturgiu Cirkvi a nesmie mu chýbať miesto jeho rezidovania. Učiteľia na fakultách majú východiskovú komunitu tam, kde bývajú.

§ 17 Osoby, ktoré pracujú v domácnosti kňaza, nech sa vyznačujú náležitou diskretnosťou. V starobe a chorobe nech sa im prejaví pomoc.

§ 18 Nech si kňaz vybuduje systém osobného kontaktu s farníkmi a rodinami.

§ 19 Nech sa každý kňaz snaží zapájať aj do diecéznych diel na nadfarskej úrovni.

§ 20 Kňazi nech neuprednostňujú bohatších ľudí pred chudobnejšími. Nech nezabúdajú na hmotnú pomoc spolubratom v núdzi, podporu chudobných a tiež podporu charitatívnych, apoštolských diel a Božieho kultu.

§ 21 Kňazi nech obetujú sväté omše za zosnulých kňazov, zvlášť za svojich predchodcov vo farnosti.

§ 22 Veriaci nech si uvedomujú, že nemajú kňaza nechať osamoteného v jeho ťažkostiach, ale mu majú pomáhať v rámci svojich možností.

§ 23 Kňazi aj po skončení riadnej služby môžu mať podiel na pastoračnej práci, ale nech prenechajú všetko rozhodovanie farárovi. Zo združenia UNITAS na podporu emeritných kňazov nech majú úžitok všetci kňazi, ktorých sa to týka v zmysle štatútu UNITAS-u. Svoju solidárnosť s nimi nech kňazi a laici vyjadrujú podporou združeniu. Je úlohou diecézy hľadať aj iné formy ich podpory.

81. *Farské kancelárie, agenda a farské archívy**Nariadenia*

§ 1 V každej farskej budove nech je zriadená farská kancelária, v ktorej majú byť umiestnené krstné, birmovné, sobášne a pohrebné matriky, Historia Domus, inventár farskej budovy a každého kostola, diecézny vestník - ACES, peňažný denník s účtovnými dokladmi, farské oznamy, ako aj všetko ostatné, čo súvisí s farskou agendou. Matriky, Historia Domus a peňažný denník sa majú dopĺňať priebežne,

všetky inventáre sa majú aktualizovať na konci kalendárneho roka a pri preložení farára. Údaje v matrikách majú byť písané latinsky, rukou a čitateľne. Agenda vedená v počítačovej forme nech je zálohovaná na CD. Okrem toho tam majú byť všetky pápežské dokumenty, ktoré vyšli v slovenskom jazyku.

§ 2 Úradné hodiny farskej kancelárie musia byť určené a zverejnené na viditeľnom mieste. Chápať ich treba nie ako výlučnú formu kontaktu s veriacimi, ale ako istú dobu dispozície kňaza pre veriacych. Ostatný čas treba chápať ako možnosť pre kontakt s veriacimi.

§ 3 Každá farnosť má mať e-mailovú schránku a telefonický kontakt riadne zverejnené. Tieto údaje majú byť dostupné na oficiálnej internetovej stránke diecéznej kúrie.

§ 4 Každý kňaz má mať intencnú knihu, ktorá je prehľadne vedená. Do nej zapisuje aj tie intencie, ktoré odovzdal inému kňazovi na odslúženie. Kde je viac kňazov v jednom kostole (*farár, kaplán*), nech sa tam vedie aj kostolná intencná kniha.

§ 5 Prvé sväté prijímanie je potrebné zapisovať do krstnej matriky.

§ 6 Všetky písomnosti musia byť uložené vo farskom archíve v súlade s ustanovením KKP, štátnym zákonom o archívnictve a podľa usmernení biskupského úradu.

§ 7 Vo farskej budove musí byť vyhradené miesto pre knižnicu.

§ 8 Každý kňaz je povinný napísať testament v duchu chudoby a lásky, pričom diecéznej kúrii oznámi miesto jeho uloženia, ak ho neuloží v archíve kúrie.

§ 9 Je povinnosťou dekana zistiť, či zosnulý kňaz zanechal po sebe platný testament (*porov. 1.DS 224, 2*). Ak zomrie kňaz v kňazskom dome, je to povinnosť predstaveného kňazského domu.

§ 10 Ak v testamente nie je výslovne uvedený iný cirkevný subjekt, liturgické rúcha, liturgické knihy a bohoslužobné predmety pripadajú farnosti (*porov. 1.DS 223, c, d*), teologická literatúra diecéznemu semináru a písomná pozostalosť diecéznemu archívu.

§ 11 Pri prevzatí pozostalosti farnosť zastupuje tajomník HRF, diecézu zastupuje dekan (*porov. 1.DS 223*).

82. Rezidovanie kňazov

Nariadenia

V súlade s kán. 533 §§1-3 (*rezidovanie farára*), kán. 549 (*nepřítomnosť farára*), kán. 550 (*rezidovanie kaplána*) a kán. 541 §1 KKP (*vakantná farnosť*) platia o rezidovaní kňazov (*dekan, farár, kaplán*) nasledujúce normy, ktoré pre Spišskú diecézu stanovil diecézny biskup:

§1 Ak odchádza farár z farnosti na viac ako jeden deň tak, že nie je doma cez noc a nemá kaplána, ktorý by ho zastúpil, nemusí to hlásiť dekanovi, ale je povinný vhodne informovať veriacich, kto ho v prípade potreby zastúpi. Zástupcu si sám zaistí.

§2 Ak odchádza farár z farnosti na viac ako 3 dni, musí to písomne oznámiť dekanovi, ktorému oznámi meno zastupujúceho kňaza, v krajnom prípade zastupovanie zabezpečí dekan.

§3 Ak farár odchádza z farnosti na viac ako 7 dní, alebo ak je v tom čase nedeľa alebo prikázaný sviatok, sám si zabezpečí zastupovanie, vyžiada si súhlas miestneho ordinára a písomne nahlási dekanovi meno zastupujúceho kňaza.

§4 Ak odchádza dekan z farnosti na viac ako tri dni, sám určí kňaza na zastupovanie, v dekanáte ho zastupuje prodekan; ak odchádza z farnosti na viac ako 7 dní, alebo ak je v tom nedeľa alebo prikázaný sviatok, potrebuje k tomu súhlas miestneho ordinára.

§5 V súrnych prípadoch môže dekan alebo farár z farnosti odísť, ale musí to oznámiť osobne alebo prostredníctvom inej osoby kňazovi, ktorý sa postará o zastupovanie.

§6 Ak odchádza z farnosti kaplán, hoci aj na jeden deň, je povinný to nahlásiť princípalovi. Čerpanie dovolenky, účasť na DC a iné služobné podujatia vždy konzultuje s princípalom.

§7 To, čo platí v bodoch 1, 2, 3 o farároch, platí aj o kňazoch, ktorí sú na iných pracoviskách diecézy a sú platení diecézou (*napr. rehoľní kňazi*), alebo hoci nie sú platení diecézou, pre diecézu pracujú (*napr. vyučujúci v kňazskom seminári alebo na Katolíckej univerzite v Ružomberku atď.*). V ich prípade kompetencie dekana prináležia štatutárovi inštitúcie a ostatné miestnemu ordinárovi.

§8 Dekani, štatutári diecéznych inštitúcií a miestny ordinár môžu dávať povolenia aj ústne, ale zapisujú to do knihy evidencie, do ktorej zapisujú čas odchodu a príchodu kňaza, dôvod jeho odchodu z farnosti a kto bol určený na zastupovanie.

5. SYNODÁLNA TÉMA

Cirkev v rodine, rodina v Cirkvi

73. Pre celodiecézne inštitúcie

Nariadenia

§1 Zriaďiť diecézne pastoračné centrum pre rodinu s úlohou metodického centra, ktoré bude pomáhať dekanátnym a farským centrom. Vydať manuál pre pastoračnú rodinu s nasledovnými aktivitami:

- vzdialená príprava na manželstvo (*od detstva*)
- blízka príprava na manželstvo (*počas vážnej známosti - rok pred sobášom*) - 12 stretnutí podľa realizácie Pastoračného plánu Katolíckej cirkvi na Slovensku 2007-2013
 1. Predstavenie kurzu, zoznámenie, dôležitosť prípravy
 2. Ľudská sexualita, rozdielnosť a vzájomné dopĺňanie sa muža a ženy
 3. Povolanie k manželstvu, predpoklady vzťahu a manželstva
 4. Podoby lásky, manželstvo alebo faktické spolužitie
 5. Starostlivosť o manželstvo, komunikácia, krízy, ťažkosti
 6. Kresťanská viera podľa vyznania viery - vierouka
 7. Svedomie a Desatoro - mravouka
 8. Kresťanský štýl v rodine - život viery a modlitby
 9. Zodpovedné rodičovstvo, prirodzené metódy plánovania rodičovstva
 10. Príprava na rodičovstvo a výchovu detí
 11. Sviatosti všeobecne, sviatosť manželstva, manželský sľub
 12. Záverečné zhodnotenie kurzu
- bezprostredná príprava na manželstvo (*po zásnubách - liturgická*)
- príprava na rodičovstvo (*počas vážnej známosti*)
- výchova detí (*pred krstom*) (*Stretnutia rodičov pred krstom dieťaťa, vyd. KBS 2004*).
- výchova mládeže (*pred prvým svätým prijímaním a birmovkou*)
- témy príhovorov pre kňazov k rodinám
- spiritualita muža, manžela, otca
- spiritualita ženy, manželky, matky

- rodinná liturgia (*príležitostná*)
- stretnutia rodín (*pravidelné alebo príležitostné*)
- manželské duchovné obnovy
- činnosť rodinných spoločenstiev.

§2 V seminároch zabezpečiť formáciu budúcich kňazov pre pastoračnú rodinu, vo farnostiach či iných inštitúciách formáciu manželov - animátorov.

74. Pre PRF, pre farnosti a kňazov

Nariadenia

§1 Kňaz alebo zodpovedný člen pastoračnej rady farnosti alebo pracovník farskej charity musí o rodinách v núdzi vedieť, také rodiny musia byť kontaktované.

§2 Pre pastoračnú manželov a rodín treba prebrať postupy a ciele PP 2007-13 v celej problematike.

Odporúčania

§3 V pastoračných radách farnosti nech pracujú zástupcovia všetkých skupín a stavov farností. Ich súčasťou nech sú aj kontaktné manželské páry, ktoré sa zapoja do pastoračnej rodiny.

§4 Nech každá pastoračná rada spolu s farárom písomne vypracuje konkrétny plán pastoračnej manželov a rodín, čerpajúc z podkladov diecézneho pastoračného centra, a nech sa každý rok vyhodnotí jeho plnenie.

§5 V rámci pastoračných rád farností zvládnuť realizáciu vzdialenej, blízkej aj bezprostrednej prípravy na manželstvo.

§6 Vo farnostiach má byť „banka“ katechetických pomôcok pre rodinu (*CD, DVD, kazety, knihy pre rodiny*).

§7 Vo farnostiach realizovať duchovné obnovy pre mužov, pre ženy, pre manželské páry, pre slobodných.

§8 Ako veľmi vhodný sa odporúča víkendový program, špeciálne zostavený pre snúbencov.

§9 Vytvoriť programy pre slobodné matky - začleniť ich a ich deti do života Cirkvi (*možno aj cez kontaktné rodiny*).

§ 10 Vytvoriť programy pre vdovy a vdovcov, najmä takých, ktorí sa sami starajú o deti.

§ 11 Vo farnostiach venovať pozornosť formácii mužov a otcov a osvojiť si spiritualitu otcov.

§ 12 Potrebné je oboznamovať veriacich s encyklikami pápežov a vatikánskych komisií o rodinnej problematike, jasnejšie hovoriť o zdravej rodine. Potrebná je intenzívnejšia propagácia dokumentov, ktoré prináša Konferencia biskupov Slovenska pre manželov a rodiny.

§ 13 Viac využívať pre pastoraáciu a evanjelizáciu rodín komunity a inštitúcie, ktoré sa venujú manželskej a rodinnej problematike, napr: HKR, manželské stretnutia, Bratstvo Kána, redemptoristi, hnutie Svetlo-Život, Komunita Emanuel, Komunita blahoslavenstiev a ďalšie laické alebo rehoľné spoločenstvá.

§ 14 Nech každý kňaz umožní mimo farnosti osobitnú formáciu manželom a rodinám organizovaním alebo aspoň informovaním o duchovných obnovách, duchovných cvičeniach, rôznych poradniach pre manželov a rodiny a pod.

§ 15 V homíliách a katechézach často preberať témy o rodine podľa jednotlivých aspektov manželskej a rodinnej problematiky.

§ 16 Vo farnostiach aspoň raz mesačne v nedeľu organizovať sväté omše pre rodiny s osobitným príhovorom, osobitnými prosbami a ďalšími prvkami, ktoré umožňujú liturgické smernice.

§ 17 Kňazom sa odporúča nájsť spôsob, ako sa stretnúť s rodičmi detí aspoň 1-2 roky pred ich 1. svätým prijímaním a pripomenúť im záväznosť slávenia nedele u detí od 7. roku života, význam spoločnej modlitby a katechézy v rodine. Možno tu tiež ponúknuť aktivity pre deti (*eRko, sväté omše za účasti detí, časopisy, spoločenstvá...*).

§ 18 Kňazi nech povzbudia manželov, aby si obnovili manželské sľuby, ako to umožňujú liturgické smernice buď na sviatok Svätej rodiny, pri duchovných cvičeniach alebo pri jubileách sobáša.

§ 19 Pri bohoslužbách dať priestor aj kňazom z iných farností - zmena vždy povzbudí.

§ 20 Aspoň 1 krát mesačne zaviesť vo farnostiach večernú 2-3 hodinovú (*prípadne nočnú*) tichú adoráciu za účasti kňaza a manželov.

§ 21 Odporúčame modliť sa za všetky aktivity vo farnostiach a aspoň občas uviesť špeciálny modlitebný úmysel za rozvedených veriacich.

§ 22 V kostoloch by malo byť viac modlitieb za rodiny. O rodinách by sa malo viac hovoriť, predstavovať pozitívne vzory, sviatok Svätej rodiny sláviť s výraznejším zameraním na posilnenie rodín a povedomia dôležitosti rodiny, napr. obnovou manželských sľubov, každoročne ich orientovať na rozličné tematické oblasti a pod.

§ 23 Využívať médiá a svedectvá rodičov a manželov, letné aktivity s deťmi a mládežou, organizovať manželské rekolekcie, prednášky, katechézy.

§ 24 Dôslednejšie katechizovať na témy s rodinnou problematikou. Kňaz má pestovať väčší kontakt s rodinami, upozorňovať na rôzne hnutia a dobre rozlišovať ich programy. Potrebné je objasnenie pojmu „*neplatné manželstvo*“, viac prezentovať vhodné príklady rodín.

§ 25 Viac sa treba angažovať za ochranu viacdetných rodín.

§ 26 Vo veciach morálky treba v svedeniach zaujímať jasnejší a jednoznačnejší postoj.

§ 27 V prejavoch sa viac sústrediť na pozitívne programy a optimistickú rétoriku, než neustále hovoriť o ohrozeniach rodiny, vytvárať spoločenstvá rodín, organizovať duchovné obnovy, modlitby a sväté omše za rodiny, púte pre rodiny a pod.

§ 28 Rozvedení a znovu sobášení: treba ich poučiť o duchovnom sv. prijímaní, udeľovať im požehnanie, vyhradiť čas na konzultácie v kancelárii, odporúčať iné formy posväcovania, štúdium, čítanie Písma, modlitbu, dať priestor pre aktivity.

75. Pre katechétovej a pre školy

Nariadenia

§ 1 Do všetkých výchovných programov v katolíckych školách treba podľa veku začleniť princípy vzdialenej prípravy na manželstvo a rodičovstvo - úcta k druhému pohlaviu, ľudská sexualita, sebaovládanie, predmanželská čistota, obetavosť pre druhých, pravá láska je darujúca sa - to všetko tak na rovine prirodzenej, ako aj z pohľadu viery.

§2 Pre žiakov základných a stredných škôl pripraviť program výchovy k láske, manželstvu a rodičovstvu, ktorý by prednášali vyškolení učitelia alebo lektori. Pri jeho tvorbe a vyškolení učiteľov a lektorov je možné využiť služby Katolíckeho pedagogického a katechetického centra.

Odporúčania

§3 Kňazi, katechéti a rodičia nech venujú zvýšenú pozornosť problematike 6. Božieho prikázania; nech učia veriacich a deti v školách a rodinách jasne rozlišovať hriechy proti čistote v rámci preventívnej výchovy a nech učia, že ich treba ako ostatné vyznať vo sviatosti zmierenia. Taktiež veľkú pozornosť treba venovať protidrogovej výchove.

§4 Zaviest' náboženskú výchovu v materských školách, umožniť rôzne formy hodnotenia náboženstva, zaviesť rodičovskú výchovu v školách, škola a farnosť by mala maximálne spolupracovať s rodičmi.

§5 Katechéti nech využívajú rôzne formy kontaktu s rodičmi na rozhovory o deťoch a ich výchove - na rodičovských združeniach, pri stretnutí v rámci farskej katechézy rodičov pred 1. sv. prijímaním detí, pred birmovkou...

§6 Katechéti (*kňazi aj laici*) nech majú odvahu svoje skúsenosti a poznatky publikovať.

76. Pre manželov a rodičov

Nariadenia

§1 Každý veriaci manželský pár nech sa snaží primerane zabezpečiť rodinu nielen po materiálnej stránke, ale hlavne po morálnej a duchovnej. Nech manželia čerpajú povzbudenie od Krista pre rast vzájomnej lásky, sám Najvyšší ich povzbudzuje k vytváraniu jednoty navzájom a spoločne s Bohom.

Odporúčania

§2 Vytvoriť pevný systém duchovného života, súčasťou ktorého bude pravidelné prijímanie sviatostí, pravidelné čítanie Svätého písma, čítanie náboženskej literatúry, rozhovory s deťmi a ich katechéza, účasť na svätej omši spolu s deťmi, aktívne zapájanie sa do liturgického života a príležitostné akcie, ako sú púte, duchovné obnovy, príp. práca v rodinnom spoločenstve.

§3 Manželia nech majú veľkodušnú otvorenosť pre službu životu, prijímanie detí ako Božieho daru, v súlade so zrelým a radostným prežívaním zodpovedného otcovstva a materstva. Farnosť nech bdie nad úctou k prijatiu života a všemožným spôsobom podporuje rodiny, ktoré sa veľkodušne otvárajú pre prijatie viacerých detí.

§4 Vo veci podávania života nech sú pre kresťanských manželov životným štýlom prirodzené metódy plánovania rodičovstva. Nech o ňom podávajú svedectvo. Majú si byť vedomí morálnej nepripustnosti potratu, antikoncepcie, sterilizácie, umelého oplodnenia.

§5 Je veľmi potrebné, aby si rodičia uvedomili a uskutočňovali svoju povinnosť v príprave detí na 1. sväté prijímanie a birmovku. Pre rodičov je to príležitosť obnoviť vlastný náboženský a rodinný život a prežívať tieto sviatosti nielen v kostole, ale aj v rodine. (*porov. Stretnutia rodičov prvoprijímajúcich detí, vyd. KBS 2003*).

§6 Ak rodičia zbadajú znaky Božieho povolania k zasvätenému životu u svojich detí, majú ich povzbudzovať, rešpektovať ich slobodu a modliť sa. V tomto ohľade môžu najviac urobiť rodiny preniknuté duchom viery, lásky a nábožnosti (*LS 35*).

§7 Rodičia musia rešpektovať autoritu kňaza, starých rodičov a učiteľa. Iba tak budú ich deti rešpektovať autoritu rodičov.

77. Pre rodiny a rodinné spoločenstvá

Nariadenia

§1 Kresťanské rodiny nesmú znesväcovať nedeľu a prikázaný sviatok návštevami nákupných centier, ale nech zasvätia deň Pána účasťou na svätej omši a prežitím tohto dňa v kruhu rodiny.

Odporúčania

§2 Odporúčame podporovať vytváranie a existenciu spoločenstiev rodín. Vhodné je, keď iniciátorom vzniku rodinného spoločenstva je kňaz vo farnosti, ktorý bude duchovným sprievodcom. Zodpovednosť za spoločenstvo má mať animátorský pár.

§3 Podstatnou črtou pre spoločenstvá rodín nech je spoločná modlitba a uvažovanie nad Božím slovom. Okrem toho si každé spoločenstvo rodín

vytvára svoj vlastný spôsob náplne, v ktorom sa odzrkadľuje osobitosť, iniciatíva, tvorivosť a povolanie ľudí, ktorí ho tvoria.

§4 Rodinné spoločenstvá sú miestom, kde sa učíme budovať stabilné a láskou spojené manželstvo a rodinu, postavenú na mravnom kresťanskom základe. Rodinné spoločenstvo podporuje otvorenosť rodín navonok, k potrebám iných, k potrebám okolitého prostredia, najmä farnosti.

§5 Členovia rodinných spoločenstiev nech sa aktívne zapájajú do života farnosti, môžu byť členmi farských pastoračných rád a spolutvorcami farských pastoračných programov.

§6 Nech sa hovorí o kráse a vznešenosti manželského povolania a poslania so všetkou úctou, ako radostné zdieľanie sa v rodine, rodinnom spoločenstve aj v spoločenskom živote.

§7 Nech sa všetci členovia rodín spolu modliavajú aspoň pri istých príležitostiach a nech sa v každej rodine celkom cieľavedome pestujú rodinné čnosti u každého jej člena.

§8 Každá kresťanská rodina by si mala presne zoradiť priority: napr. spoločná účasť na bohoslužbách aspoň niektorých členov rodiny aj v pracovný deň, spoločné slávenie nedele, rodinné výlety, spoločenstvá rodín, modlitbové skupiny alebo inak spoločne strávený čas, častý kontakt troch generácií, rodinné firmy. Do rodín by sa mali pozývať kňazi farnosti.

§9 Pestovať v našich rodinách výslovnú úctu k Svätej rodine formou rodinných modlitieb a pobožností. Nech je v každej rodine križ, svätená voda, náboženské obrazy a iné kresťanské symboly.

§10 Kresťanské rodiny, zvlášť laici vo verejnom živote, sa majú viac zasadzovať za kresťanský orientovanú sociálnu a rodinnú politiku štátu a presadzovať návrhy podporujúce rodiny ako napr.: finančný príspevok na každé dieťa, dlhšiu materskú dovolenku, daňové úľavy viacdenným rodinám, prijať zákony na ochranu detí, viesť pozitívnejšiu bytovú politiku pre rodiny. Žiadať od kompetentných sprísnenie trestov za porušovanie verejnej mravnosti (*novinové a iné stánky, médiá*), zrušenie relácií podporujúcich morálny rozklad rodín a zákaz alebo obmedzenie vysielania nevhodných filmov počas dňa i večer.

§11 Nech sa všetci členovia učia vnímať iné rodiny v náboženskom zornom uhle. Veľký priestor v pestovaní rodinných čnosti treba venovať sociálnemu cíteniu členov rodiny a najmä v deťoch rozvíjať zmysel pre vzájomnú pomoc iným rodinám.

§12 Nech sa v rodinách často diskutuje najmä o aktuálnych ohrozeniach a ťažkostiach manželstva a rodiny a nech sa spoločne hľadajú riešenia prípadných ťažkostí, ba aj formy pomoci manželstvám a rodinám v kríze.

§13 Kresťanské rodiny by mali poznať Chartu práv rodiny. Dňa 22. októbra 1983 ju zverejnila Apoštolská stolica všetkým ľuďom, medzinárodným inštitúciám a úradom, ktoré majú na starosti záležitosti týkajúce sa rodiny v súčasnom svete. Zvyčajne sa uvádza ako dodatok k posynodálnej exhortácii *Familiaris consortio* z roku 1981.

6. SYNODÁLNA TÉMA

Školstvo, veda, kultúra

75. V oblasti školstva:

Nariadenia

§1 Katolícki veriaci, pedagogicky činní vo všetkých školách, majú osobným svedectvom viery, slovom a osobným príkladom prispievať k ozdravovaniu a pozdvihovaniu ľudskej prirodzenosti, aby čo najviac zodpovedala evanjeliu.

§2 Katolícki učitelia vo všetkých školách svojou iniciatívou, tvorivosťou, odbornosťou, svedomitosťou a zápalom na poli vzdelávania sa majú pričiniť o to, aby všetci, no osobitne im zverení žiaci a študenti, mohli istejšie rozlišovať znamenia čias.

§3 Katolícky učiteľ sa nemá obmedzovať iba na systematické sprostredkovanie vedomostí v škole, ale nech pôsobí aj ako vychovávateľ.

§4 Katolícki učitelia majú odovzdávať žiakom učivo svojho predmetu vo svetle kresťanskej viery.

§5 Katolícki učitelia majú vychádzať z kresťanskej koncepcie človeka v jednote s Učiteľským úradom Cirkvi. Z nej vyplýva obrana ľudských práv a jeho dôstojnosť Božieho dieťaťa vykúpeného samým Kristom. Majú ukazovať Krista, vteleného Božieho Syna, ako vzor dokonalého človeka, ktorého nasledovanie je nevyčerpatelným prameňom svetla a sily pri prekonávaní osobných a spoločenských problémov.

§6 Vo vzťahu k veriacim žiakom majú poukazovať na osobné povolanie jednotlivca v Cirkvi. Patrí sem objavovanie kňazského a rehoľného povolania, povolania pre zvláštne nasadenie v sekulárnych inštitútoch alebo v katolíckych apoštolských hnutiach, ako aj pomoc pri rozlišovaní povolania do manželstva alebo zasväteného laického života.

§7 Učitelia v katolíckych školách a vychovávateľa v katolíckych školských zariadeniach svojím konaním a svedectvom života prispievajú najviac k osobitnému charakteru katolíckej školy. Preto sa majú vyznačovať pravou náukou, svedectvom kresťanského života

a pedagogickým umením. Majú viesť usporiadaný rodinný život, majú sa usilovať o sviatostný život a viesť bezúhonný život. Majú dbať o svoj stály pedagogický a odborný rast, náboženské vzdelávanie a zdokonaľovanie duchovného života. Zodpovedné osoby majú na to dbať pri výbere a obsadzovaní miest učiteľov a vychovávateľov.

§8 Riaditeľa diecéznej katolíckej školy a školského zariadenia do funkcie menuje a z funkcie odvoláva diecézny biskup na základe stanovených kritérií, v súlade s platnými všeobecne záväznými právnymi predpismi štátu, na funkčné obdobie 5 rokov. Riaditeľ školy a riaditeľ školského zariadenia s právnou subjektivitou vyberá a prijíma zamestnancov katolíckych škôl a školských zariadení.

§9 Zriaďovať ďalšie katolícke školy v diecéze je možné, len ak rodičia žiakov prejavia o tento typ školy záujem. Preto sa požaduje:

- a) aby existujúce katolícke školy trvalo dosahovali dobré výsledky výchovnej a vzdelávacej práce,
- b) aby kompetentní predstavení katolíckych škôl neustále propagovali dobré výsledky a dosiahnuté úspechy katolíckych škôl a ich žiakov,
- c) aby sa duchovní pastieri zvlášť zaujímali o katolícke školy, poučovali veriacich o význame týchto škôl a povzbudzovali ich, aby sa pre tento typ školy rozhodli,
- d) aby duchovní pastieri viedli veriacich k podpore a pomoci katolíckym školám plniť čo najdokonalejšie svoje poslanie,
- e) aby sa veriaci katolíci nedali zatahnuť do argumentami nepodloženého osočovania katolíckych škôl a tam, kde katolícke školy sú, im všemožne napomáhali,
- f) aby v prípade zistených nedostatkov vhodne požiadali o ich nápravu.

§10 Pri diecéznych katolíckych školách a školských zariadeniach majú byť zriadené spoločenstvá rodičov. Môžu byť zriadené ako občianske združenia. Štatút týchto občianskych združení pred podaním na registráciu na príslušnom orgáne štátnej správy schvaľuje diecézny biskup.

§11 Katolícku školu a školské zariadenie môže navštevovať aj žiak, ktorý je veriaci inej kresťanskej cirkvi a náboženskej spoločnosti, aj žiak nehlásiaci sa k žiadnemu náboženstvu, ak sú jeho rodičia uzrozmene s katolíckym zameraním školy a rodičia i žiak rešpektujú katolíckeho ducha školy a školského zariadenia.

§ 12 Duchovné vedenie katolíckej školy zabezpečuje školský kaplán, menovaný diecéznym biskupom, alebo farár, vo farnosti ktorého sídli katolícka škola, alebo farárom písomne poverený iný kňaz (*kaplán, rehoľný kňaz*). Povinnosti duchovného správcu katolíckej školy písomne vydáva diecézny biskup.

§ 13 Katolícka škola je organickou súčasťou farnosti, v ktorej sídli, podieľa sa na jej živote a v rámci možnosti prispieva k jej rastu a oživovaniu. Všetci veriaci majú svojim pôsobením vplývať, aby sa katolícka škola začlenila do farskej pastorácie miestnej cirkvi - to je perspektíva, na ktorú sa nikdy nesmie zabudnúť. Takisto sa majú vlastnou iniciatívou a skúsenosťami zasadiť za zlepšenie vzťahu a spolupráce jednotlivých katolíckych škôl, ako aj katolíckych škôl s inými, predovšetkým kresťanský orientovanými školami a so spoločnosťou.

§ 14 Katolícka škola a školské zariadenie pod vedením svojho riaditeľa sa má pri zachovaní svojej autonómie a identity usilovať o dobré vzťahy so samosprávou obce a samosprávneho kraja, na území ktorých sa nachádza. Svojou účasťou na mimoškolských podujatiach organizovaných s inými školami má vnášať kresťanského ducha do oblasti kultúry, športu, turistiky a iných činností.

§ 15 Diecézny biskup na zabezpečenie úloh zriaďovateľa škôl a školských zariadení vo svojej pôsobnosti, vyplývajúcich z cirkevných predpisov a všeobecne záväzných právnych predpisov štátu, zriaďuje školský úrad. Postavenie školského úradu, úlohy v oblasti ekonomickej, legislatívnej, personálnej, odbornou-metodickej, stanoví štatút školského úradu. Školský úrad vedie riaditeľ školského úradu, ktorého do funkcie menuje a z funkcie odvoláva diecézny biskup.

§ 16 Od kompetentných osôb na katolíckych školách sa žiada:

- a) dbať o permanentnú duchovnú formáciu zamestnancov a vytváranie kresťanského výchovného spoločenstva školy svedčiaceho o autentickom Kristovi, aby sa katolícka škola stala miestom skúsenosti s Cirkvou,
- b) dbať o neustále zlepšovanie vybavenia škôl učebnými pomôckami a didaktickou technikou,
- c) priebežne vylepšovať personálnu oblasť zamestnancami, ktorí zabezpečia vysokú odbornosť vyučovania a budú zárukou opravdivej kresťanskej výchovy žiakov,

d) organizovať spoločné podujatia katolíckych škôl pre žiakov a zamestnancov (*vedomostné, kultúrne, poznávacie, športové*) a prostredníctvom nich cielavedome pestovať vedomie súdržnosti a kolegiality,

e) stálu pozornosť venovať výchove k vlastenectvu a pozitívnemu zmyslu pre zvelaďovanie cyrilo-metodského dedičstva.

§ 17 Požaduje sa, aby v katolíckych školách boli stanovené pravidlá prijímania detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami¹ do týchto škôl. Pritom treba mať na zreteli, že práve ony si zasluhujú zvýšenú pozornosť.

§ 18 Požaduje sa, aby bol jasne definovaný status katechéty v otázke kánonickej misie a vo vzťahu k riaditeľovi školy a miestnemu farárovi.

§ 19 Katolícki verejní činitelia (*poslanci, starostovia*) sa majú zasadzovať za prijímanie takých právnych predpisov a nariadení, ktoré nebudú diskriminovať veriacich rodičov, ich deti a katolícke školy a školské zariadenia voči iným školám a školským zariadeniam.

§ 20 Vytvárať podmienky pre formáciu katechéty, učiteľov cirkevných škôl a veriacich učiteľov v otázkach výchovy k ľudskej láske, manželstvu a rodičovstvu a v bioetických otázkach týkajúcich sa ochrany života od počatia po prirodzenú smrť.

Odporúčania

§ 21 O zriaďovanie nových katolíckych základných škôl sa treba usilovať predovšetkým formou konverzie štátnych škôl po preukázaní záujmu zo strany rodičov a po vzájomnej dohode s ich zriaďovateľmi, a to predovšetkým:

- a) v obciach, kde sú takmer všetci obyvatelia kresťania - katolíci,
- b) v obciach - mestách, kde sú aspoň dve základné školy.

§ 22 Katolícki učители a vychovávateľa majú uprednostňovať angažovanosť v katolíckych profesijných združeniach, ktoré sú spojené s výchovou a vzdelávaním a svoju aktivitu v nich nech vždy dávajú do súladu s ľudskými právami a s kresťanskými princípmi výchovy.

1 Ide o úpravu podmienok, obsahu, foriem, metód a prístupov vo výchove a vzdelávaní pre deti alebo žiakov, ktoré vyplývajú z ich zdravotného znevýhodnenia, nadania alebo ich vývinu v sociálne znevýhodnenom prostredí.

§23 Povzbudzujeme katolíckych laických učiteľov a vychovávateľov k aktívnej publikačnej činnosti v novinách a časopisoch, aby sa zapájali do riešenia politicko-spoločenských, ekonomických a pedagogických otázok školstva.

§24 Katolícki veriaci, ktorí sa rozhodnú pre učiteľskú profesiu, si majú podľa možnosti voliť štúdium pedagogiky na katolíckej univerzite, kde je predpoklad tak na dôkladnú odbornú, ako aj náboženskú prípravu.

§25 Je potrebné vyvíjať úsilie o zriadenie katolíckych materských škôl.

76. V oblasti vedy:

Nariadenia

§1 Posilňovať povedomie dôležitosti viery vo vzťahu k rozumu.

§2 Pri verejných útokoch médií na vieru majú kňazi primerane reagovať a podať veriacim vysvetlenie podložené faktami.

§3 Prezentovať slovenských katolíckych vedcov, výsledky ich práce, názory a skúsenosti v médiách. Podporovať väčšiu angažovanosť a organizovanosť veriacich v združeníach slovenskej katolíckej inteligencie.

§4 Podporovať a uskutočňovať náboženské vzdelávanie, veriacim vštepovať zodpovednosť za stvárnovanie sveta, vytvárať vzdelávacie krúžky, organizovať prednášky s odborníkmi v oblasti vedy, kultúry a umenia.

§5 Nech všetci veriaci učelia, no osobitne vyučujúci na katolíckych školách a katolíckej univerzite, vedú žiakov a študentov ku kritickému prijímaniu nových poznatkov vedy v tom zmysle, že nie všetko, čo sa predkladá ako vedecké, je dobré (*klonovanie, manipulácia s génmi a pod.*).

§6 Všetkými možnými formami publikovať vo farských a iných periodikách a na internete články, ktoré zaujímavým spôsobom priblížia aj veriacim bez akademického vzdelania aktuálne otázky vedy vo svetle viery.

Odporúčania

§7 Formovať a upevňovať u veriacich ľudí zdravé kresťanské sebavedomie, aby vedeli obhájiť svoju vieru a zaujímať tomu zodpovedajúce postoje.

§8 Každý veriaci si má osvojiť presvedčenie, že k dobrému duchovnému životu patrí hlboké poznanie právd viery a osobné angažované praktizovanie náboženského kultu. To si vyžaduje zdokonaľovanie viery v Boha štúdiom a čítaním kvalitnej náboženskej literatúry a neustálym formovaním kresťanského názoru na svet.

§9 Do rôznych foriem vzdelávania veriacich angažovať laikov s teologickým vzdelaním. Obsahovo tieto vzdelávacie podujatia zameriavať na aplikáciu učenia Cirkvi do praktických oblastí života (*právo, sociálna oblasť, podnikanie, bioetika, ekológia a iné*). Využívať pri tom rôzne formy vzdelávania: akadémiu, krúžky, prednášky, súťaže.

77. V oblasti kultúry:

Nariadenia

§1 Pri ohlasovaní Božieho slova majú kňazi dbať na kultúru jeho prednesu; s touto požiadavkou nech pristupujú aj k výberu a príprave lektorov.

§2 V oblasti kultúry života je liturgia najlepším vyjadrením vzťahu veriaceho k Stvoriteľovi. Osobitne v nej nemá miesto plagiát a gýč v žiadnej forme (*architektúra, hudba, sochárstvo, maliarstvo, a pod.*). Samotný priestor liturgie a jej dôstojné slávenie človeka formuje a vychováva.

§3 Zriaďiť funkciu diecézneho organológa s kompetenciami odbornej evidencie, reálneho a reštaurátorského zhodnotenia organov, ich rekonštrukcie a obnovy, ako aj pamiatkového dohľadu a obstarávania nových nástrojov.

Odporúčania

§4 Spracovať a vydať aj knižne históriu utrpenia katolíckych kňazov, rehoľníkov a laikov Spišskej diecézy predovšetkým z čias totalitného režimu. V tejto veci treba osloviť katedru histórie na teologickej fakulte.

§5 Dôkladnú formáciu treba dať seminaristom a kňazom v oblasti kultúry a cez nich pôsobiť na veriacich.

§6 Je potrebné vychovávať farníkov k pravým hodnotám, organizovať kultúrne podujatia s kresťanským obsahom, pestovať pamäť a spomienky na výrazné osobnosti, využiť aj školu na tento cieľ. Veľmi užitočné sú vianočné (*detské*) a veľkonočné (*mládežnícke*) akadémie a činnosť spevokolov.

§7 Je potrebné dbať na estetickú výzdobu kostolov a iných sakrálnych objektov.

§8 Treba zdôrazňovať kresťanský optimizmus a úctu k ľuďom. Vzbudzovať záujem o poznávanie cirkevných dejín, histórie vlastnej farnosti a významných osobností.

§9 Treba všemožne podporovať vydávanie a distribúciu náboženskej literatúry, novín a časopisov a katolícke elektronické médiá (*Rádio LUMEN, TV LUX*).

§10 Treba podporovať koncerty a festivaly kresťanskej duchovnej hudby. Ak by sa mali konať v priestoroch kostolov, musí dať súhlas ordinár.

§11 Na úrovni diecézy môže byť zriadená komisia odborníkov z oblasti výtvarného umenia, architektúry, reštaurovania ako poradný orgán pri výstavbe a zariaďovaní nových kostolov, pri prestavbe a rekonštrukcii existujúcich kostolov.

§12 Zriadiť diecézne múzeum ako odbornú inštitúciu zameranú na sústredovanie, uchovávanie, ošetrovanie a prezentáciu hnutelných kultúrnych pamiatok. Náplňou jeho činnosti bude aj organizovanie kultúrno-osvetových podujatí.

§13 Treba podporovať a rozvíjať spolkovú činnosť zameranú na pestovanie kresťanskej kultúry a hodnôt.²

§14. Treba spolupracovať s miestnymi kultúrnymi ustanovizňami, využívať možnosti financovania kultúry z iných zdrojov (*kultúrne komisie pri mestských zastupiteľstvách a pri zastupiteľstvách vyšších územných celkov*).

2 O organizovaní sa veriacich v spolkoch a cieľoch, ktoré sa majú sledovať, pojednávajú Synodálne ustanovenia Diecézy Spišskej (r. 1925) v ustanoveniach § 189, ods. 2, § 191 a § 198, ods. 2.

7. SYNODÁLNA TÉMA

Jednota v mnohosti

57. Základ jednoty v Trojjedinom Bohu

Odporúčania

§1 Nech si každý veriaci uvedomí, že pokoj a radosť z náboženského života priamo závisí od intenzity spoločenstva s Bohom a od horlivosti v uplatňovaní tých chariziem, ktoré mu boli zverené.

§2 Nech sa napomáhanie jednoty a prekonávanie rozdielov stane súčasťou duchovného života veriacich.

58. Biskup, diecéza, farnosť - jednota v mnohosti

Nariadenia

§3 Farár pri tvorbe a realizácii pastoračného plánu farnosti má spolupracovať s rehoľnými komunitami a so všetkými spoločenstvami v jeho farnosti.

Odporúčania

§4 Sviatosť Oltárna je znakom a prameňom jednoty. Preto každý veriaci má pristupovať k stolu Pána s ochotou prijímať veriacich ako bratov v túžbe po jednote, ako aj v ochote niečo pre jednotu urobiť.

§5 Kontakty biskupov s veriacimi sa majú zintenzívniť prostredníctvom diecézneho časopisu.

§6 Farnosť je spoločenstvom spoločenstiev. Pri nedeľnej farskej svätej omši nech sa zapájajú do bohoslužieb.

§7 K posilneniu jednoty a spoločenstva v rámci farnosti sú veľmi odporúčané kajúce pobožnosti pred spoločným vysluhovaním sviatosti zmierenia (*pred Vianocami, Veľkou nocou a farským odpustom*), pričom sa využíva pomoc kňazov zo susedných farností. Tak sa realizuje a koordinuje spolupráca medzi farnosťami.

§8 Veriaci nech sa učia prijímať odlišnosť iných, a tak napomáhať k budovaniu jednoty v mnohosti.

59. Jednota a spolupráca kňazov v susedných farnostiach

Odporúčania

§1 Nech sa kňazi susedných farností navzájom informujú o významnejších aktivitách.

60. Jednota a spolupráca latinského a byzantského obradu vo farnostiach

Odporúčania

§1 Na prehĺbenie jednoty medzi veriacimi latinského a byzantského obradu sa odporúča užitočná spolupráca v oblasti spevov, modlitbových spoločenstiev a biblických krúžkov. Je možné usporiadať aj besedy a iné neformálne stretnutia.

61. Rehoľné spoločenstvá, inštitúty zasväteného života a inštitúty apoštolského života v budovaní jednoty

Nariadenia

§1 Každý farár má povinnosť poznať charizmu a poslanie komunity či spoločenstva, ktoré pôsobí v jeho farnosti.

§2 Farár musí akceptovať a rešpektovať charizmu a poslanie rehoľnej komunity, ktorá je vo farnosti. Nech sa organizujú pravidelné stretnutia farára a predstavených reholí pôsobiacich na území farnosti s možnosťou pozvať diecézneho biskupa. Aspoň jeden rehoľník/rehoľníčka nech je členom PRF.

§3 Nech sa farár viackrát v roku stretáva s predstavenými alebo všetkými členmi rehoľných spoločenstiev vo farnosti za účelom poznania a koordinácie pastoračných aktivít, ktoré vykonávajú rehoľné spoločenstvá a farnosť.

§4 Rehoľné komunity nech sa vždy radia o svojich pastoračných aktivitách vo farnosti s miestnym farárom. Nech iniciujú a formujú svoje pastoračné aktivity podľa potrieb farností a podľa odporúčaní miestneho farára a o ich realizácii nech ho informujú.

§5 Treba strážiť, aby jednotlivé rehole konali vo farnosti len to, čo im je dané ich charizmou a poslaním s prihliadnutím na konkrétne pastoračné potreby.

Odporúčania

§6 Je vhodné, aby na základe poznania charizmy a poslania rehoľných spoločenstiev, inštitútov zasväteného života a spoločností apoštolského života farár vyjadril jasné očakávania a pravidlá vzájomnej spolupráce s jednotlivými spoločenstvami vo farnosti.

§7 Nech členovia rehoľných spoločenstiev, inštitútov zasväteného života a spoločností apoštolského života navštevujú jednotlivé farnosti a informujú veriacich o svojom živote a činnosti.

§8 Rehoľné komunity nech sú otvorené záujmu veriacich o ich život a nech sú aktívne v realizácii podujatí, ktoré zvýšia informovanosť veriacich o príslušnej komunite, napr. spoločné stretnutia s veriacimi, deň otvorených dverí a pod.

§9 Nech rehoľné komunity zdôrazňujú veriacim spolupatričnosť s farnosťou, v ktorej pôsobia.

§10 Nech sa veriaci modlia za zasvätené osoby a vyprosujú dar nových duchovných povolanií a nech sa aj rehoľníci modlia za posvätenie farnosti a za svojho farára.

62. Laické bratstvá, združenia, skupiny, spoločenstvá, hnutia a ich prínos k jednote farnosti

Nariadenia

§1 Laické bratstvá, združenia, skupiny, spoločenstvá a hnutia ako zoskupenia veriacich musia spolupracovať s farárom a prispievať k duchovnému dobru a jednote farnosti a podriaďovať sa autorite farára. Nech spoločenstvá predložia svoj ročný plán farárovi a spolu s ním zosúladia farské akcie.

§2 Farári musia akceptovať existenciu týchto združení, skupín, spoločenstiev a hnutí, ktoré existujú s povolením biskupa a dať im priestor pre ich aktivity, ak napomáhajú jednote farnosti.

§3 Nech každé združenie, skupina, spoločenstvo a hnutie má svoje stanovky alebo pravidlá a nech sa nimi dôsledne riadi.

§4 Ružencové spoločenstvá, laické bratrstvá, združenia, skupiny, spoločenstvá a hnutia nech sú riadne evidované na farskom úrade a farár nech sa 2-krát ročne stretáva s ich vedúcimi.

§5 Nech každý farár má k dispozícii aktualizované informácie o počtoch a členoch združení, skupín, spoločenstiev a hnutí vo farnosti.

§6 Animátorské aktivity sú potrebné, ale najmä tie, ktoré sú v súlade s liturgiou, katolíckou doktrínou a zaužívanou praxou duchovného života.

Odporúčania

§7 Laické bratrstvá, združenia, skupiny, spoločenstvá a hnutia majú navzájom spolupracovať, alebo aspoň koordinovať svoju činnosť. Vedúci väčších skupín nech sú prizvaní ako hostia na zasadania pastoračnej rady.

§8 Kňazi potrebujú viac vedieť o svetských inštitútoch a treba ich predstaviť aj mladým ľuďom. Každé hnutie musí byť otvorené, nemá sa uzatvárať do seba.

§9 Každé spoločenstvo nech sa aktívne zúčastňuje na adorácii pred Svätosťou Oltárnou v čase, ktorý pre celú farnosť určí farár.

§10 Nech je vytvorené spoločenstvo miništrantov pod vedením kňaza a nech sú miništranti oficiálne liturgicky uvádzaní do služby.

§11 Je vhodné, aby sa vyčlenili dobrovoľníci ochotní venovať sa osobitne Rómom, napr. aj z radov misijných spoločností či reholí.

63. Ohrozenia jednoty spoločenstva

Nariadenia

§1. Odôvodnené a legitímne požiadavky či návrhy cirkevných autorít nech sú akceptované s vierou, a to bez deštruktívnych komentárov.

Odporúčania

§2 Jednotu farnosti treba budovať s konkrétnymi ľuďmi. Preto sa odporúča vytvárať menšie spoločenstvá.

§3 Jednotu je potrebné stále živiť modlitbami, obetami a spoločnými prospešnými akciami.

8. SYNODÁLNA TÉMA

Vzťah k iným náboženstvám, kultúram a fenoménom doby

81. Vzťah k iným náboženstvám:

Nariadenia

§1 Rodičia nech viac prežívajú vieru a nevyhýbajú sa osvedčeným katolíckym tradíciám.

§2 Nech každý veriaci človek považuje za súčasť svojej viery úprimný záujem o všetko dobré, čo je vo svete a nech sú prvoradým predmetom jeho záujmu najmä chudobní a trpiaci.

§3 Každý veriaci si má uvedomovať, že má vlastné charizmy, ktoré má uplatňovať tak, aby posväcoval časný poriadok vecí podľa evanjelia.

§4 Každý jednotlivý veriaci človek je zodpovedný za šírenie Božieho kráľovstva vo svete v prvom rade svedectvom vlastného života.

§5 Každý kresťan je krstom povolaný, aby svojím životom a vo svojom prostredí vplýval na kultúru života a bol soľou zeme a svetlom sveta.

§6 Každý kresťan - katolík nech s úctou a pochopením rešpektuje vieru členov iných cirkví a denominácií a nech svojím postojom podporuje ekumenické snahy Katolíckej cirkvi v celom jej rozsahu.

§7 Kresťanovi nesmie byť ľahostajné, čo sa okolo neho deje, čo determinuje život spoločnosti. Len tak bude môcť porozumieť znameniam doby a robiť správne rozhodnutia.

§8 Každý kresťan je povinný pomáhať ľuďom, a to materiálne aj duchovne, spoločne i jednotlivo, priamo i nepriamo; motívom vždy má byť skutočné dobro človeka a Božia sláva.

§9 Nech sa v každej farnosti intenzívne prežíva týždeň modlitieb za jednotu kresťanov (18-25. január). Aj pri ostatných vhodných príležitostiach sa so súhlasom diecézneho biskupa môže konať spoločné ekumenické slávenie Bohoslužby slova.

§ 10 Rodiny nech pestujú zmysel pre misie a misijnú zodpovednosť, t.j. modliť sa za misionárov, zahŕňať ich priazňou, vážiť si ich prácu a obeť, popularizovať misijnú činnosť vo svete a všemožne napomáhať misijným povolaniam.

§ 11 Veriaci kresťan - katolík nech využíva všetky príležitosti na prehĺbenie svojej kresťanskej identity a aj v nepriaznivej spoločenskej atmosfére pre vieru nech hľadá dôvody pre svoju nádej.

§ 12 Kňazi, katechéti a rodičia nech sa snažia mládeži vštepiť povedomie hrdosti na to, že viera a otvorenosť voči Bohu dáva človeku reálnejší obraz o skutočnosti, ako to robí ateizmus alebo svojvôľa.

Odporúčania

§ 13 Je požiadavkou, aby farnosti organizovali náboženské tradície a zapájali do nich aj mladých ľudí. Starší nech im dovoľia a umožnia napodobniť ich.

§ 14 Kňaz nech dbá o obsah tradícií. Má im dávať ducha, motivovať veriacich, nerušiť, obnovovať a rešpektovať dobré tradície vo farnosti už pri nástupe do nej (*púte ku kaplnkám, svätenie ozimín, obilnín, ďakovanie za úrodu, návštevy rodín, žehnanie kvetov a bylín...*).

§ 15 Chvályhodná je začínajúca prax spoločnej krížovej cesty napríklad na Veľký piatok.

§ 16 Odporúčam tiež katechézy, prednášky a iné podujatia s cieľom prehĺbenia poznania svojej viery a na poznávanie iných vyznaní a náboženstiev. Vždy sa však musí vylúčiť relativizácia rozdielov a indiferentizmus.

§ 17 Odporúčam spoluprácu kresťanov rôznych vyznaní na sociálnych a iných vhodných projektoch, spoločnú charitatívnu činnosť, spoločné mediálne programy a iné vhodné formy prehlbovania jednoty.

§ 18 Sekularizované prostredie si od kresťanov vyžaduje hlboké vedomie a prežívanie vlastnej kresťanskej identity, čo sa dá dosiahnuť vzdelávaním a posväcovaním a zároveň si vyžaduje schopnosť zvoliť správny postup v ohlasovaní evanjelia.

§ 19 Odporúčam kvôli svedectvu prizvať do farnosti misionárov alebo laických spolupracovníkov, ktorí majú osobnú skúsenosť s misiami.

§ 20 V katolíckych médiách odporúčam poskytnúť priestor pre misionárov, premietat' misijné filmy a dávat' ich do reklám.

§ 21 Odporúčam vo farnostiach rozširovat' misijné hnutia a združenia; a neobchádzať ani Rómov.

82. *Vzťah k iným kultúram a pastorácia Rómov:*

Nariadenia

§ 1 Osobitnú pozornosť treba venovať pastorácii Rómov. Treba rešpektovať ich schopnosť prijat' vieru a ju praktizovať. Ich pastorácia má viesť k rastu vo viere.

§ 2 Farnosti a cirkevné spoločenstvá nech sú otvorené na misijnú prácu medzi Rómami.

§ 3 Kňaz, ktorý má medzi veriacimi Rómov, nech aktívne pôsobí na mladých cez službu miništrantov a na dospelých využitím pracovitosti, hudobného a pohybového nadania.

§ 4 Teologický inštitút do prípravy na pastoráciu nech zaradiť aj prípravu na pastoráciu Rómov.

Odporúčania

§ 5 Pre zlepšenie spolupráce medzi etnikami je potrebné začlenenie, integrovat' rómske etnikum, no zároveň je potrebné vynaložiť veľa úsilia o pochopenie jeho života a kultúry, aby sa zachovali dobré hodnoty a spolužitie bolo ľahšie.

§ 6 Pre zlepšenie spolužitia etník je potrebné ukázať, že nemáme voči nikomu predsudky, že pred Bohom sme si všetci rovní.

§ 7 Je potrebné viac vstupovať do rómskych osád.

§ 8 Na diecéznej a farskej úrovni je potrebné nájsť ľudí a finančné prostriedky na pastoračnú prácu medzi Rómami.

§ 9 Je užitočné do pastoračnej práce medzi Rómami pozvať rehole a reholné spoločenstvá a rôzne cirkevné hnutia.

§ 10 Z radov Rómov je potrebné formovať spolupracovníkov, aby evanjelizačná práca mohla prenikať viac do hĺbky.

60 Vzťah k iným náboženstvám, kultúram a fenoménom doby

§ 11 Je užitočné formovať a katechizovať Rómov v malých skupinkách, čo dáva priestor na prejavenie ich darov.

§ 12 Je potrebné zapájať sa do spolupráce so štátnymi realizátormi dlhodobého projektu. Teda majú spolupracovať kňazi, pedagógovia, sociológovia, etnológovia, právnici, zdravotníci, pracovníci štátnej správy a samosprávy.

83. Vzťah k fenoménom doby:

Nariadenia

§ 1 Predstavení i veriaci nech venujú viac pozornosti sociálnej náuke Cirkvi a jej objasňovaniu.

§ 2 Všetci dospelí kresťania majú ponúknuť alternatívu, zvlášť mladým ľuďom, k tomu, čo ponúka svet. Kňaz v dnešnej dobe má byť naplnený snahou o svätosť, nehanbiť sa vyznať svoju identitu slovom, správaním aj oblečením.

§ 3 Príslušná komisia pastoračnej rady diecézy nech spracuje nové spytovanie svedomia, ktoré bude aktuálne reagovať na videnie hriechu a mravnosti, na spoločenský život.

Odporúčania

§ 4 Treba sa odvolávať na svedomie bohatých vo vzťahu k chudobe ostatných. Treba zdôrazňovať zodpovednosť rodičov vo vzťahu ku alkoholu a drogovej závislosti ich detí.

§ 5 Podľa možností zriadiť na dekanátoch poradenskú službu, alebo odporučiť veriacich na odborníkov v prípade straty zamestnania alebo v odkázanosti na lekársku pomoc tým, ktorí to potrebujú.

§ 6 Pri organizovaní voľného času detí a mládeže a cez prázdniny odporúčať spoluprácu s rehoľami.

§ 7 Sloboda nám ponúka, aby naši zástupcovia v kresťanských médiách využívali všetky možnosti a boli protipólom, konkurenciou, alternatívou komerčným médiám aspoň v základných líniách vo všetkých oblastiach.

Vzťah k iným náboženstvám, kultúram a fenoménom doby 61

§ 8 Je dôležité objasňovať problematické fenomény doby; spolupracovať s miestnymi organizátormi rôznych kultúrnych podujatí, aby boli také, kde nebude mládež ohrozená vo viere a mravoch.

§ 9 Vhodné by bolo zriadiť na internetovej stránke biskupstva predmetnú tematickú oblasť, kde by sa vkladali takéto príspevky a boli k dispozícii širokej verejnosti.

9. SYNODÁLNA TÉMA

Komunikácia v tvorbe communia

53. Dôležitosť vnútornej a medzosobnej komunikácie

Nariadenia

§ 1 Základom kresťanského spoločenstva je Eucharistia - communio, preto treba veriacich viesť k tomu, aby k svätému prijímaniu pristupovali v posväcujúcej milosti a zároveň ich treba viesť k uvedomeniu, že k plnej účasti na svätej omši patrí aj účasť na svätom prijímaní. Platí však, že každá účasť na svätej omši je užitočná.

§ 2 Je potrebné permanentne podporovať a vyzdvihovať aktívnu účasť veriacich na liturgii a napomáhať komunikáciu hierarchie s Božím ľudom.

Odporúčania

§ 3 Náležitú pozornosť v katechézach a homíliách treba venovať objasňovaniu koncilového konceptu communia.

§ 4 Za veľmi dôležitý prvok v komunikácii treba považovať aj čítanie náboženskej literatúry. Nejde len o informácie, ale aj o prehĺbenie schopnosti rozlišovať dobro a zlo. Čítanie náboženskej literatúry treba považovať za súčasť duchovného života.

54. Komunikácia v diecéze a vo farnostiach

Nariadenia

§ 1 Aktívni, schopní a odborne pripravení veriaci nech pomôžu vytvoriť a aktualizovať verejné formy elektronickej prezentácie farností a dekanátov. Nech sa na internetových stránkach farností uvádza aj odkaz na internetovú stránku diecézy a na kresťanské portály.

§ 2 Kňazi nech sa usilujú zmysluplne komunikovať medzi sebou navzájom. Dekani jednotlivých dekanátov nech napomáhajú koordinovať kňazskú komunikáciu rôznymi kňazskými podujatiami, ktoré napomôžu

tvoriť opravdivé kňazské spoločenstvo, aby sa nikto necítil osamotený a aby sa rozvíjala komunikácia aj medzi staršími a mladšími kňazmi.

§ 3 Kňazi musia urobiť výrazný pokrok v oblasti komunikácie s veriacimi: ovládať základné spôsoby v medziludskej komunikácii, náboženské obsahy vysvetľovať zrozumiteľne, používať vždy aktuálny slovník, formulovať vízie pastoračného života farností, uplatňovať princíp subsidiarity. Preto je veľmi dôležité, aby sa tomuto spôsobu komunikácie priúčali aj bohoslovci v kňazskom seminári. Aj veriaci by mali urobiť pokrok v komunikácii s kňazom a vzájomne medzi sebou. Treba si uvedomiť, že dialóg nie je len výmena myšlienok, ale aj výmena darov.

§ 4 Nech kňazi vo farnostiach podporujú vznik a činnosť malých spoločenstiev ako veľmi dobrú formu komunikácie medzi veriacimi.

§ 5 Každý kňaz nech považuje za pastoračnú povinnosť propagovať katolícke médiá a povzbudzovať veriacich k ich podpore a využívaniu.

§ 6 Kompetentné authority nech bdejú nad pravosťou viery a mravov v médiách na farskej úrovni.

Odporúčania

§ 7 Pre dosiahnutie účinnej komunikácie v diecéze, vo farnosti a kvôli lepšiemu poznaniu médií nech farské médiá úzko spolupracujú s diecéznym hovorcom pri vydávaní farských časopisov a pri aktualizácii farských internetových stránok.

§ 8 Kňazom a osobám zodpovedným za tvorbu kresťanského spoločenstva sa naliehavo odporúča využívať aj špeciálne formy komunikácie v pastorácii. Nech sú vynaliezaví v komunikácii aj s lahostajnými veriacimi a neveriacimi, s ktorými je často potrebné hovoriť nenáboženským jazykom.

§ 9 Veriacim sa odporúča, aby napomáhali zriadiť pastoračné centrá, kde sa môžu uskutočňovať spoločenské podujatia na pestovanie spoločenstva (*communio*).

§ 10 Odporúča sa organizovať aj „dni pre rodinu“ vo farnostiach, aby sa posilnilo rodinné i farské spoločenstvo.

§ 11 Kňazi nech vo farnostiach venujú zvýšenú pozornosť sláveniu „*dňa masmédií*“ (*Siedma veľkonočná nedela*) najmä modlitbami a formáciou v mediálnej oblasti.

§ 12 Farské oznamy sú i naďalej významným komunikačným prostriedkom. Preto sa odporúča, aby boli zverejnené na prístupných miestach a pokiaľ je to možné aj na internetových stránkach a farských listoch, prípadne v obecných či mestských novinách. Je to zároveň príležitosť formačne pôsobiť aj na kresťanov vlašných vo viere.

55. Komunikácia v rodinách a iných spoločenských veriacich

Nariadenia

§ 1 Nech sa rodičia, katechéti a kňazi s trpezlivosťou a porozumením venujú komunikácii s deťmi a mládežou. Nech si za týmto účelom rozširujú aj svoje vzdelanie a navzájom si v tom pomáhajú.

§ 2 Je neprípustné, aby deti videli svojich rodičov konzumovať nevhodné a bezduché programy, alebo sledovali také programy spolu. Rovnako je neprípustné, aby rodičia nechávali bez povšimnutia takéto programy sledovať svoje deti.

Odporúčania

§ 3 Rodičia nech priučajú deti rôznym formám trávenia voľného času a nech majú prehľad o internetových stránkach, ktoré ich deti navštevujú, aby sa predchádzalo počítačovým a iným závislostiam, ako aj morálnym zlyhaniam.

§ 4 Rodinám sa odporúča, aby televízor umiestnili v spoločných priestoroch.

56. Komunikácia so svetom

Nariadenia

§ 1 Pozitívny a otvorený vzťah k svetu a všetkému dobrému vo svete, ako aj náležité využívanie komunikačných prostriedkov nech je súčasťou spirituality kresťana katolíka.

§ 2 Nech sa každý veriaci cíti byť povolaný k vydávaniu svedectva viery slovom, príkladom a výmenou skúseností, a tak sa stávať komunikátorom viery.

§ 3 Kňazi môžu prispievať do médií, ktoré otvorene napádajú katolícke náboženstvo a dobré mravy len s povolením miestneho ordinára a veriaci vtedy, ak majú na to oprávnený a rozumný dôvod (*porov. kán 831 § 1 KKP*). Každý kňaz, ktorý je kontaktovaný takým médiom, nech o tom informuje miestneho ordinára. Ku všetkým mediálnym pracovníkom treba však pristupovať otvorene a vyjadrovať sa s patričnou slušnosťou.

Odporúčania

§ 4 Je potrebné si uvedomiť, že každý je súčasťou spoločnosti, v ktorej médiá zohrávajú dôležitú úlohu a sú integrálnou súčasťou života rodín aj jednotlivcov.

§ 5 Je veľmi potrebné nadobudnúť odvahu brániť dobro, kultúru a spravodlivosť, ako aj odvahu poukazovať na zlo, ktoré sa cez svetské médiá nezriedka ponúka s cieľom oslabiť katolícku vieru a morálku.

§ 6 Veriaci nech sa domáhajú vysielania viac duchovných relácií vo verejnoprávných médiách. Nech veriaci nie sú len „*mlčiacou väčšinou*“, ale nech využívajú aj formu písomných zákonných výhrad alebo formu vyžiadania opravných prostriedkov, keď mediálny obsah uráža ich náboženský cit, morálku a vieru. Svoje výhrady nech posielajú priamo príslušným dozorným a sankčným orgánom. V týchto veciach sa môžu informovať u hovorcu diecézy, prípadne na samosprávach.

57. Komunikačné prostriedky

Nariadenia

§ 1 Treba pomáhať zvyšovať kvalitu činnosti katolíckych médií. Nech sa personál katolíckych médií odborne vzdeláva a formuje v mediálnej tematike aj v technických a prezentačných zručnostiach.

§ 2 V rámci internetovej stránky diecézy je potrebné vytvoriť priestor, kde budú aktuálne zverejňované dôležité akcie diecézy, dekanátov a farností.

Odporúčania

§3 Veľmi odporúčam veriacim čítať náboženskú literatúru, osobitne životopisy svätých a tiež vieroučné a mravoučné knihy a katolícku tlač. Preto je veľmi potrebné podporovať katolícke médiá hmotne i duchovne.

§4 Mediálna výchova, ktorej zavedenie odporúča cirkevným školám aj dokument *Cirkev a internet*, by mala byť vhodným priestorom, kde si žiaci budú môcť osvojiť nielen technické zručnosti, ale aj kritériá vkusu, pravdivého morálneho úsudku a informácie o dobrých internetových stránkach.

§5 Súčasná postmoderná doba nerozumie, alebo zle rozumie jednote, vyzdvihuje pluralizmus, individualizmus a sekularizmus. Preto je potrebné, aby sa aj seminaristi náležite pripravovali na prácu v médiách a s médiami.

§6 Je žiaduce, aby sa mediálnej výchove neformálnym spôsobom prostredníctvom stretnutí venovali aj skupiny na to pripravených mladých, ktorí tak budú učiteľmi svojich rovesníkov.

§7 Každý veriaci človek nech sa usiluje formovať si kritický zmysel pre prijímanie informácií z médií. Formácia kritického zmyslu pri používaní prostriedkov spoločenskej komunikácie nech sa uskutočňuje v rodinách a taktiež v škole, kde sa táto problematika má stať súčasťou učebných osnov predmetov, na ktorých sa vyučuje náboženstvo.

§8 Nech formácia ku kritickému prijímaniu informácií a vplyvov z médií nechýba ani vo farskej katechéze, zvlášť tam, kde v rodinnej katechéze niektorí rodičia pre nedostatok času či nevedomosť zanedbali túto výchovu.

10. SYNODÁLNA TÉMA**Správa hmotných dobier****39. Všeobecné nariadenia a odporúčania o SHD***Nariadenia*

§1 Každá právnická osoba v diecéze má právo nadobúdať, vlastníť a slobodne disponovať s majetkom nezávisle od občianskej moci a používať ho na dosiahnutie cieľov, ktoré sú vlastné Cirkvi: usporadúvať božský kult, starať sa o slušné materiálne zabezpečenie kléru a iných služobníkov, vykonávať diela posvätného apoštolátu a dobročinné lásky najmä voči chudobným (*kán. 1254 KKP*).

§2 Úlohou ordinára je horlivo dozerat' na správu majetku verejných právnických osôb, ktoré mu podliehajú (*kán. 1276 KKP*). Časné majetky súkromných právnických osôb sa riadia vlastným štatútom (*kán. 1257 KKP*).

§3 Diecézny biskup má právo vyžadovať od veriacich prostriedky na plnenie cieľov, ktoré sú vlastné Cirkvi. Zároveň má právo po vypočutí ekonomickej rady a kňazskej rady uložiť verejným právnickým osobám v diecéze mierny príspevok pre potreby diecézy (*kán. 1260, 1263 KKP*).

§4 Fyzickej alebo právnickej osobe (*verejnej aj súkromnej*) sa zakazuje bez písomného povolenia ordinára zbierať milodary pre akúkoľvek náboženskú alebo cirkevnú ustanovizeň alebo na akúkoľvek náboženský alebo cirkevný cieľ (*kán. 1265 KKP*).

§5 Ak nie je zrejмый opak, prezumuje sa, že milodary, ktoré sa dávajú správcom akejkoľvek právnickej osoby, sú dané samej právnickej osobe (*kán. 1267 KKP*).

§6 Milodary, ktoré dávajú veriaci na určitý cieľ, sa môžu použiť iba na tento cieľ, a to v plnej výške (*kán. 1267 § 3 KKP*).

§7 Každý správca hmotných dobier má v správe postupovať podľa zásady dobrého hospodára. Správcovia verejných právnických osôb môžu vstupovať do súdnych sporov len na základe písomného súhlasu ordinára (*kán. 1288 KKP*).

§8 Vlastniť a spravovať majetok v Spišskej diecéze môžu tieto verejné právnické osoby: biskupstvo Spišské Podhradie, jednotlivé erigované farnosti, kňazský seminár, Spišská katolícka charita, Diecézny katechetický úrad, Univerzitné pastoračné centrum biskupa Jána Vojtaššáka, Unitas (*združenie kňazov Spišskej diecézy*), Komisia pre mládež Spišskej diecézy, školy a školské zariadenia zriadené spišským biskupom a ďalšie subjekty, ktoré zriadi diecézny biskup.

§9 Povinnosťou úradu každého farára a iných právnických osôb zodpovedných za SHD na území diecézy je dôkladne poznať normy kán. 1254-1310 KKP, ako aj normy partikulárneho práva a byť v nich zbehlý.

Odporúčania

§10 Nech sa v štúdiu teológie do osnov kánonického práva alebo do programu permanentnej formácie kňazov zaradia aj prednášky z aktuálneho majetkového a pracovného práva SR. Do programov permanentnej formácie kňazov nech sa zaradia aj prednášky z manažmentu a ekonomiky.

§11 Osoby zodpovedné za správu hmotných dobier nech prejavujú vo svojom konaní sociálne cítenie a osvoja si evanjeliový princíp odpútanosti (KKC 544 a 2544-2545).

40. Právne normy o SHD

Nariadenia

§1 Všetky zmluvy týkajúce sa prevodu majetku sa uzatvárajú v súlade s podmienkami ustanovenými platným právnym poriadkom SR.

§2 Nech kňazi, katechéti a rodičia vedú sebe zverených k správemu chápaniu „*ducha evanjeliovej chudoby*“.

§3 Posledný deň kalendárneho roka nech sa vo farnostiach slávi svätá omša s úmyslom za všetky dobrodenia prijaté od Boha a za všetkých dobrodinčov.

§4 Každý farár nech sa snaží o maximálnu transparentnosť hospodárenia a nech každú investíciu nad 2 tisíc eur vopred konzultuje s HRF.

§5 Každý farár nech cíti vo svedomí povinnosť všetky peniaze odvádzať na ten účel, na ktorý boli peniaze venované, a neodkladať z nich žiadne čiastky na iné ciele.

41. Fundácie, základiny a nadácie

Nariadenia

§1 Vážnou povinnosťou farára je mať prehľadnú dokumentáciu všetkých povinností vyplývajúcich zo základín a fundácií zriadených v minulosti. (*Záväznosť fundácii musí určiť cirkevná vrchnosť, nakoľko mnohé dary, ktoré Cirkev dostala z tohto titulu, štát Cirkvi vzal a nevrátil.*)

§2 Nech žiaden kňaz neprijíma žiadosť o založenie nových fundácií bez súhlasu ordinára.

§3 Nové nadácie, občianske združenia, neziskové organizácie, ktoré vznikli na podporu cirkevných cieľov, predložia svoj štatút na posúdenie biskupskému úradu.

42. Hospodárske rady farnosti

Nariadenia

§1 Hospodárske rady farnosti a filiálok sa riadia podľa aktualizovaných Stanov uverejnených ako súčasť synodálnych ustanovení 2.DS.

§2 Nech každý farár maximálne spolupracuje s HRF, nech zverejní jej stanovy a do väčších výdavkov nech sa nepúšťa bez vypočutia mienky členov HRF.

§3 Pred každou mimoriadnou zbierkou (*okrem tých, ktoré nariadi diecézny biskup*) musí farár konzultovať s HRF a žiadať súhlas ordinára.

§4 Otázky prispievania filiálky na chod farnosti a údržbu farskej budovy si prerokuje hospodárska rada celej farnosti.

Odporúčania

§5 Filiálky si môžu - pod vedením farára - spravovať svoj majetok, napr. kostol a jeho zariadenie alebo aj financie, nie však na samostatnom účte, ale formou podúčtu voči farskému účtu.

43. Farské budovy a pozemky

Nariadenia

§1 Farnosť má právnu subjektivitu a ako právnická osoba môže vlastniť majetok. Štatutárnym zástupcom farnosti je farár. Farár je zodpovedný za hnutelný i nehnuteľný majetok farnosti. Pri spravovaní majetku si musí stále uvedomovať, že je len správcom zvereného majetku, a nie vlastníkom. Nemôže s ním teda svojvoľne nakladať. O majetok farnosti sa farár musí postarať čo najlepšie v súlade s požiadavkami kánonického i štátneho práva.

§2 Farár je zodpovedný za riadnu evidenciu majetku farnosti. Nehnuteľný majetok musí byť zapísaný na liste vlastníctva, hnutelný evidovaný ako inventár. Zapísaný nehnuteľný majetok na katastri by mal farár priebežne kontrolovať, či nedošlo k nesprávnemu alebo nezákonnému prepisu majetku, výmery a druhu pôdy. Kultúrne pamiatky a národné kultúrne pamiatky je potrebné evidovať a starať sa o ne v súlade s požiadavkami pamiatkového úradu. Treba mať evidenciu aj toho cirkevného majetku, ktorý v minulosti Cirkvi patrilo, dodnes však nie je Cirkvi vrátený, resp. nie je jej prinavrátené užívacie právo.

§3 Majetok farnosti má byť náležite poistený a zabezpečený. Pri poistení majetku je možné využiť služby spoločnosti PRO BONO ECCLESIAE, v dozornej rade ktorej majú biskupstvá zastúpenie.

§4 Zodpovedné je majetok zachovať a nepredávať. Pred predajom je treba uprednostniť nájom.

§5 Vo všeobecnosti na každý pohyb s nehnuteľným majetkom (*predaj, kúpa, nájom*) treba mať súhlas ordinára.

§6 V žiadosti o súhlas ordinára je treba vždy uviesť dôvod a stanovisko farára i hospodárskej rady. V žiadostiach o súhlas na opravu treba uviesť aj finančné nároky - koľko financií bude potrebných na krytie investície, koľko farnosť má potrebných finančných prostriedkov a z čoho bude hradit' rozpočet.

§7 Farár je povinný mať súhlas hospodárskej rady a ordinára pri stavbe nového kostola. Pri prestavbe interiéru alebo exteriéru kostola, pri stavbe novej fary, ako aj pri prestavbe fary je povinný vypočítať si stanovisko hospodárskej rady a mať súhlas ordinára.

§8 Farský administrátor do roka od nástupu do úradu môže len v opodstatnených prípadoch realizovať zmeny vo farskej budove alebo kostole, a to vždy so súhlasom ordinára.

§9 Budovy, ktoré farnosť nevyužíva, je potrebné ponúknuť do prenájmu; prenajímateľ ich nemôže používať na aktivity, ktoré sú v rozpore s kresťanskou morálkou. Podmienky a výšku nájmu je potrebné starostlivo stanoviť a kópiu nájmovej zmluvy zaslať na biskupský úrad.

§10 Predovšetkým budovy, ktoré sa využívajú na liturgiu, treba mať v mimoriadnej starostlivosti. Farár sa má postarať o čistotu a dôstojnosť vnútrajška budovy, bohoslužobných nádob, liturgického rúcha, ale aj vonkajška budovy vrátane kostolných veží, ktoré majú slúžiť len svojmu účelu.

§11 Budovy je možné predať len v odôvodnených prípadoch. Farár je povinný mať k tomu stanovisko hospodárskej rady a súhlas ordinára.

§12 Farár je povinný vypočítať si stanovisko hospodárskej rady a mať súhlas ordinára pri scudzení, prenájme a zámene farských pozemkov.

§13 Každá farnosť musí mať na pohyb finančných prostriedkov zriadený účet v banke.

§14 Nie je dovolené voľné financie farnosti vložiť do nebankových subjektov alebo na účty fyzických osôb.

§15 Farár je povinný vypočítať si stanovisko hospodárskej rady a mať súhlas ordinára pri iných mimoriadnych majetkových a finančných manipuláciách, kde hodnota presahuje 2 tisíc eur.

§16 Každý dar, dávaný darcom v dobrom úmysle, treba prijať, riadne ho zaevidovať a darcomi prejavovať vdácnosť. Farár nech je ale opatrný v prijímaní darov od súkromných osôb, ktorých povest' je pochybná, od firiem a podnikateľov, kde sa dá predpokladať, že si chcú Cirkev zaviazat', prípadne ju umlčať.

Odporúčania

§17 Odporúča sa mať zdokumentovaný majetok farnosti, ako sú pozemkové mapy, fotografie budov, oltárov i drobných sakrálnych a liturgických predmetov s uvedením ich základnej charakteristiky.

§18 V prípade väčšieho objemu finančných prostriedkov zvážiť ich uloženie vo viacerých bankách.

44. Farské lesy

Nariadenia

§1 Ak farnosť vlastní ideálny lesný pozemkový podiel v urbárskej spoločnosti, farár sa má aktívne zaujímať o správu tohto majetku.

§2 Ak je les vo výlučnom vlastníctve farnosti, spravuje ho farár prostredníctvom odborného lesného hospodára pri dodržiavaní všetkých štátnych legislatívnych podmienok vyplývajúcich zo zákona o lesoch.

§3 Les je možné dať zmluvne do nájmu fyzickej alebo právnickej osobe, ktorá na seba preberá dodržanie všetkých štátnych legislatívnych podmienok vyplývajúcich zo zákona o lesoch.

§4 Vzhľadom na špecifickosť hospodárenia v lesoch musí byť toto hospodárenie plánované na dlhé obdobie v súlade s platnými právnymi predpismi SR o lesoch.

§5 Vážnou povinnosťou farára je mať všetku dokumentáciu týkajúcu sa vlastníctva lesov (*listy vlastníctva, lesný hospodársky plán, mapové prílohy*).

§6 Vzhľadom na hodnotu lesných pozemkov do budúcnosti nech farár veľmi zváži odpredaj lesných pozemkov, ktorý môže zrealizovať až po konzultácii s diecéznymi odborníkmi na túto problematiku a písomnom súhlase ordinára.

§7 Prvotným výnosom z farských lesov nech je zabezpečenie požiadaviek na drevnú hmotu zo strany farnosti.

Odporúčania

§8 Nech každá farnosť, ktorá vlastní lesné pozemky, neuzatvára nájomnú zmluvu na dlhšie obdobie ako je platnosť LHP (*lesný hospodársky plán*), t.j. nad 10 rokov.

45. Sakrálne a kultúrne pamiatky, historické archívy a knižnice

Nariadenia

§1 Každý farár je osobne zodpovedný za sakrálne a kultúrne pamiatky (*d'alej: pamiatky*), za historické archívy a knižnice, ktoré sa nachádzajú na území jeho farnosti, a to pred Cirkvou aj pred štátom. Preto si ich musí vážiť a starať sa o ne podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia a v súlade s príslušnými cirkevnými a štátnymi zákonmi.

§2 V každej farnosti sa vypracuje detailný zoznam pamiatok, do ktorého sa zapisujú nielen pamiatky evidované v štátnych zoznamoch. Pri preberaní farnosti slúži tento zoznam na ich fyzickú kontrolu.

§3 Predávať alebo darovať pamiatky je možné len v súlade s platným právnym poriadkom SR, písomným súhlasom ordinára a s vedomím HRF.

§4 Požičiavanie pamiatok je možné len po konzultácii s ordinárom.

§5 Ak sa vo farnostiach nachádzajú relikvie svätých, či už v oltárnych kameňoch alebo v relikviároch, je potrebné ich zaevidovať a uschovávať na dôstojnom mieste.

§6 Reštaurovanie kultúrnych pamiatok možno zveriť len kvalifikovaným odborníkom a len po konzultácii s ordinárom a pamiatkovým úradom.

§7 V historickom farskom archíve majú byť uložené všetky písomné záznamy s trvalou dokumentárnou hodnotou, ako aj všetky filmové a zvukové záznamy, ktoré vznikli pred rokom 1950.

§8 Historický archív má byť umiestnený vo vhodnej miestnosti farského úradu, príp. ak je archív menší, vo vhodnej uzamykatelnej skrini, a to tak, aby boli archívne dokumenty chránené pred odcudzením a poškodením.

§9 Archívne dokumenty z archívu nie je dovolené mimo vážnych dôvodov (*ohrozenie archívu, prestavba farskej budovy..*) vynášať. Archívne dokumenty nie je dovolené na bežné bádanie požičiavať mimo farskej budovy. Je potrebné viesť evidenčnú knihu bádateľov.

§10 Archívne dokumenty sú nescudziteľné, a preto sa v žiadnom prípade nesmú predávať ani darovať.

§ 11 Farár je povinný sám alebo prostredníctvom poverených osôb vyhotoviť inventárny súpis archívneho materiálu.

§ 12 Každý farár je povinný riadiť sa ustanoveniami aktuálne platnej legislatívy SR o archívoch.

§ 13 Zapožičiavanie archívnych dokumentov, historických kníh a pamiatok na výstavné účely je možné len po konzultácii s ordinárom.

§ 14 Ak sa vo farnosti nachádzajú historické knihy, farár je povinný zabezpečiť ich optimálne a bezpečné uloženie. Sám alebo prostredníctvom poverených osôb je povinný vyhotoviť súpis týchto historických kníh.

Odporúčania

§ 15 Pri biskupskom úrade odporúčam zriadiť komisiu pre kultúrne pamiatky zloženú z odborníkov z radov kňazov a laikov z oblastí liturgie, histórie, histórie umenia a pamiatok, ktorá by bola konzultačným orgánom jednak pre ordinára, ale aj pre kňazov v týchto oblastiach.

§ 16 Odporúčam založiť diecézne múzeum ako ústrednú fondovú inštitúciu pre celú Spišskú diecézu, ktoré bude metodicky riadiť všetky potrebné činnosti v súvislosti s pamiatkami.

46. Správa finančných prostriedkov farnosti

Nariadenia

§ 1 Farnosť nadobúda finančné príjmy z rozličných zdrojov. Sú to najmä: milodary od fyzických a právnických osôb, prevody majetku (*nájom, predaj...*), úroky z vkladov, výnosy z vlastného majetku, ako aj príspevky od štátnych a samosprávnych subjektov. Finančné prostriedky získané z darov fyzických a právnických osôb sa riadia podľa noriem KKP a základnou zmluvou medzi SR a Vatikánom. Príjmy z prevodu a príspevky sa okrem kánonickej normatívy riadia aj platnými predpismi SR.

§ 2 Finančnú hotovosť farnosti treba neodkladne uložiť vo finančnom ústave (*v banke*) pri zachovaní predpisu o pokladničnej hotovosti farnosti, maximálne do 500 €.

§ 3 Medzi dary od fyzických osôb patrí: zvonček, ktorý môže byť len v nedeľu a na prikázané sviatky, mimoriadne zbierky vo farnosti, riadne zbierky vo farnosti odosielané iným právnickým subjektom.

§ 4 Pri počítaní zvončekov, ofier a zbierok nech sú prítomní aspoň dvaja zástupcovia HRF. Je povinnosťou farára zapísať príjmy a výdavky do pokladničného denníka. Pokladničný denník má byť vedený priebežne, každý finančný pohyb musí byť zapísaný.

§ 5 Farár sa za hospodárenie s cirkevným majetkom zodpovedá ordinárovi, pritom úzko spolupracuje s HRF (*podľa stanov*) a primeraným spôsobom o hospodárení (*o príjmoch a výdavkoch*) informuje aj veriacich farnosti. V každej farnosti by veriaci mali poznať približnú výšku príjmov a výdavkov a podľa toho sa s patričným pocitom zodpovednosti potom orientovať vo veci vlastných príspevkov.

§ 6 Pri správe cirkevného majetku je dôležitá transparentnosť hospodárenia a spoľahlivosť tých, ktorým je zverená zodpovednosť za finančné prostriedky farnosti.

§ 7 Z príjmov farnosti majú byť hradené všetky výdavky spojené so zabezpečením bohoslužieb a všetkých pastoračných podujatí farnosti, ako aj opravy a údržba cirkevných budov a zariadení.

§ 8 Z príjmov farnosti nech sú preplácané aj výdavky spojené s odpustovou slávnosťou a s inými náboženskými akciami vo farnosti.

§ 9 Farnosť poskytuje finančné prostriedky podľa svojich možností na odmeny laikov v službách farnosti (*kostolník, organista, upratovačky a pod.*). Milodar kostolníkovi, organistovi, posluhujúcim a klerikom za ich službu má byť podľa partikulárneho práva (*kán. 531 KKP*) po porade HRF.

§ 10 Finančné prostriedky farnosti majú slúžiť aj na podporovanie misijnej aktivity veriacich v rámci farnosti, napr. apoštolských diel vnútorných misií, apoštolských diel na poli evanjelizácie a katechizácie (*rôzne katechetické podujatia, detské letné tábory, katechetické súťaže a pod.*).

Odporúčania

§ 11 Každý veriaci človek si má uvedomiť, že je nevyhnutne potrebné podporovať cirkevné ustanovizne, a to celkom konkrétne (*duchovnou, hmotnou pomocou, fyzickou prácou pri opravách kostolov a svojimi milodarmi, dobrovoľnou službou pre farnosť...*).

§ 12 Rodičia, katechéti a kňazi nech so všetkou zodpovednosťou objasňujú tieto princípy správy hmotných dobier v cirkevnom živote diecézy.

§ 13 Z rozpočtu farnosti možno pamätať na primerané dary pre osoby, ktoré vypomáhajú vo farnosti.

§ 14 Farnosť uhrádza náklady za používanie motorového vozidla na pastoračné a služobné účely s prihliadnutím na všeobecne záväzné predpisy v SR. Odporúča sa, aby sa farárovi a kaplánom uhrádzali náklady za používanie motorového vozidla pri pravidelne opakujúcich sa činnostiach paušálne z prostriedkov príslušnej farnosti.

§ 15 Odporúča sa kaplnky, kríže a iné požehnané veci a miesta zveriť do starostlivosti patronátnych skupín.

47. Finančné prostriedky na udržiavanie živobytia kňaza *Nariadenia*

§ 1 Kňaz v službe farnosti, plniac úlohy, ktorými ho poveril diecézny biskup, si zasluhuje spravodlivú odmenu, ktorá mu slúži na slušné živobytie. Slušné živobytie nech má povahu skromnosti, ostatné finančné prostriedky má obetovať na apoštolské činnosti a dobročinné ciele (kán. 282 KKP).

§ 2 V súčasnom systéme financovania kňaz činný v pastorácii je zamestnancom biskupstva. Vzťahuje sa na neho aj zákon o zdravotnom a sociálnom poistení. Výšku jeho mzdy stanovujú všeobecne záväzné právne predpisy. Kňazovi je dovolené prijať aj legítimny milodar.

§ 3 Farnosť poskytuje dôstojné bývanie kňazom, ktorých diecézny biskup poveril farskou pastoračnou službou (porov. PO 20). Náklady spojené s prevádzkou, údržbou a opravou farskej budovy zabezpečuje farnosť, ktorá je jej vlastníkom.

§ 4 Osobitnú kategóriu hmotnej podpory kňaza predstavuje omšové štipendium - milodar, ktorý veriaci dávajú kňazovi z príležitosti slúženia sv. omše na ich úmysel. Podľa schváleného zvyku Cirkvi každému kňazovi, ktorý slávi alebo koncelebruje sv. omšu, je dovolené prijať venovaný milodar, aby sv. omšu obetoval na určený úmysel.

§ 5 Štipendium nikdy neslobodno chápať ako „poplatok“ za sv. omšu, ale ako milodar veriacich. „Omšové milodary treba úplne uchrániť pred akýmkoľvek, hoci len zdantlivým druhom predávania alebo obchodovania“ (kán. 947 KKP).

§ 6 Pri vysluhovaní sviatostí a svätenín vysluhovateľ nemá žiadať nič. Dobrovoľný milodar však môže prijať a použiť ho v zmysle kán. 282 KKP. Pritom má dbať na to, aby núdzni neboli zbavení sviatostnej pomoci z dôvodu chudoby (porov. kán. 848 KKP).

Odporúčania

§ 7 Odporúčam zaviesť vo všetkých farnostiach vianočnú, veľkonočnú, svätodušnú, odpustovú, sobášnu a pohrebnú oferu, a to po svätej omši pri odchode ľudí z kostola. Tieto ofery majú slúžiť kňazom vo farnostiach pre pastoračné podujatia. Pri týchto omšiach sa vykoná aj pravidelný nedelňý a sviatočný zvonček.

§ 8 Ak sa koná požehnanie domov vo vianočnom čase, milodary z posviacky domov patria tým, ktorým ich veriaci venovali.

48. Solidarita kňazov a farností *Nariadenia*

§ 1 Každá farnosť odvedie 5% z čistého príjmu do podporného fondu solidarity farností farnostiam. Výška 5% je variabilná, diecézny biskup môže túto sumu kedykoľvek upraviť. Do 5-tich % sa nezapočítavajú zbierky pre mimofarské účely: Charita, kňazský seminár, Boží hrob, misie, Halier sv. Petra, DKÚ, masmédiá, KU. Príspevky samosprávy, urbariátov, VÚC, z fondov (*Obnovme si svoj dom a pod.*), mimoriadne zbierky na investičnú akciu povolenú ordinárom a pod. sa tiež nezapočítavajú.

§ 2 Rozdeľovanie pomoci farnostiam žiadajúcim o príspevok podlieha schváleniu diecézneho biskupa po porade s komisiou, ktorú tvoria piati dekani-moderátori a biskupský vikár pre hmotné záležitosti.

§ 3 Požiadavky na príspevok z podporného fondu solidarity na pomoc farnostiam v danom roku musia byť predložené na biskupský úrad do 31. januára. Dekani môžu navrhnúť priority pomoci.

§ 4 Rozdeľovanie pomoci bude zverejnené každý rok v ACES.

§5 Každý kňaz nech finančne podporí združenie UNITAS podľa rozhodnutia diecézneho biskupa.

Odporúčania

§6 Kňazi si majú navzájom pomáhať a prejavovať solidárnosť.

§7 Kňazi menších farností nech venujú svoj čas a pomáhajú väčším farnostiam (*napr. pri spovedaní na prvé piatky a iných príležitostiach (katechéza...)*). Kňazi väčších farností nech vypomáhajú menším farnostiam odbornou, materiálnou a duchovnou pomocou.

§8 Z pozornosti kňazov nemôžu byť vylúčení ani starší kňazi, ktorí sú už mimo aktívnej služby, na dôchodku. Ich návšteva a podpora je najlepším dôkazom kňazskej spolupatričnosti.

REGISTER

A

ACES 24, 34, 77
archív 34, 35, 73, 74

B

biskup 29, 53, 55
diecézny 5, 6, 20, 21, 28, 30,
31, 33, 47, 48, 54,
57, 67, 69, 76, 77
Božie kráľovstvo 29, 57
Boží hrob 77

C

CD 35, 39
centrum
diecézne pastoračné 38, 39
pastoračné 6, 63, 68
pre rodinu 22
prípravy na manželstvo 15
univerzitné 21
communio 7, 62, 63

Č

časopis 25, 40, 50, 52
diecézny 5, 53
farský 19, 63

čítanie

náboženskej literatúry 42, 62
písma 8, 41, 42

D

dekan 6, 8, 12, 15, 31, 32, 35, 36,
77
deti
aktivita 23, 40, 60
drogy 60
ochrana 44
povolanie 29
priятие 43
prvé sv. prijímanie 12, 20, 24,
42, 43
sv. omša 8, 33, 40
škola 25, 49
tábor 19
výchova 24, 38
zbožnosť 18
diakon 18
dialóg 30, 63
diecézna kúria 5, 35
drogy 18, 42, 60
duchovné cvičenia 26, 40
DVD 39

E

ekonomická rada 5, 67
elektronický 13, 25, 52, 62

F

farár 6, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 22,
23, 28, 31, 32, 34, 35, 36,
39, 48, 49, 54, 55, 56, 68,
69, 70, 72, 73, 74, 75, 76

filiálka 33, 69

finančná hotovosť 74

forma

askézy 27
hodnotenia náboženstva 42
jednoty 58
katechézy 20
kontakty 42
konzumizmu 33
modlitby 10
pobožností 18
pomoci 45
posväcovania 18, 41
spolupráce 6
vzdelávania 51
zbožnosti 18

formácia

farárov 28
katechétov 49
katechétov 21
kňazov 26, 32
miništrantov 33
permanentná 28, 29
seminárska 30, 32
učiteľov 21, 49

fundácie 69

fyzická osoba 71, 72, 74

H

Halier sv. Petra 77

hierarchia 62

hmotné

záležitosti 77

hnutelnosť

majetok 70
pamiatky 52

hovorca 63, 65

hrob

Jána Vojtaššáka 5

Ch

charita 6

diecézna 5
farská 39
služba 7, 58
Spišská katolícka 68

chudoba 34, 57, 60, 67, 68, 77

I

identita 26, 48, 58, 60

indiferentizmus 58

individualizmus 66

informácia 21, 28, 56, 62, 66

informovať 5, 14, 36, 40, 55, 65

internet 19, 21, 25, 35, 50, 61,
62, 63, 64, 65, 66

inventár 34, 35, 70, 74

J

jednota 30, 31, 32

K

kánonická misia 21, 49

kaplán 14, 22, 31, 35, 36

katechéta 22, 41, 42, 49, 58, 64,
68, 76

formácia 21, 49

katechéza 20, 21, 23, 24, 40, 41,

58, 62

farská 42, 66

rodinná 66

školská 11, 21

katolícky/a/e

charita 68

inteligencia 50

manželstvo 15

materská škola 50

médiá 52, 59, 63, 65

morálka 65

náboženstvo 65

nauka 26, 56

Sv. Písmo 8

škola 22, 24, 25, 41, 47, 48, 49

tlač 66

tradícia 57

učiteľ 50

univerzita 50

vedec 50

viara 16, 22, 65

výchova 10

kňazstvo

diecézne 28

prevencia 32

knižnica 19, 35, 73

kolegialita 49

komerčný 60

komisia

liturgická 9

pastoračnej rady 60

pre kultúrne pamiatky 74

komunikácia 7, 15, 19, 20, 28, 38,
62, 63, 64, 66

koncil

druhý vatikánsky 62

koordinovať 56, 62

kostol 6, 8, 11, 12, 13, 15, 17, 24,
33, 34, 35, 41, 43, 52, 69,
70, 71, 75, 77

kostolník 9, 75

kríza

povolania 32
rodiny/manželstva 45
v kňazstve 32
vo formácii 28

kultúra 23, 30, 46, 48, 51, 52, 61,
70, 73, 74

aktivity 32, 52
duchovná 21
hodnoty 5
života 57

L

les 72

liberalizmus 22

liturgia

spev 7

liturgické predmety 33, 35, 71

M

Magistérium 8

majetok

dozor 67
evidencia 70, 71
farský 70
filiálka 69
nevrátený 70
poistenie 70
predaj 70
správa 27, 67, 68, 72, 75
súhlas ordinára 71

zmluvy/prevody 68, 70
matrika 34, 35
mediá 25, 41, 44, 50, 52, 59, 60, 63, 64, 65, 66, 77
medzil'udský 63
medziosobný 62
milodar 67, 74, 75, 76, 77
miništrant 33, 56
misie 58, 59, 75, 77
 spoločnosti 56
mládež
 aktivita 23, 41, 52
 kňaz 33
 komisia 68
 komunikácia 64
 skupiny 24
 sv. omša 33
 tábor 19
 viera 58
 výchova 24, 38
 zbožnosť 18
modlitba 6, 8, 14, 15, 18, 25, 26, 27, 29, 32, 38, 41, 56, 64
 spoločenstvo 7, 44, 54
 spoločná 10, 40, 43
morálka 41, 43, 44, 64, 65, 66, 71

N
návšteva
 nákupných centier 43
 pastoračná 12, 15, 24, 58
 starších kňazov 78
nehnutel'nosť 70

O

obnova
 duchovná 18, 39, 40, 41, 42
 manželského sľubu 9, 40
 organu 51
 rodinného života 43
 tradícií 58
odpustky 17
odpútanosť 68
ohlasovanie 7, 51, 58
ohrozenie
 detí/mládeže 61
 povolania 27
 rodiny 41, 45
omšové štipendium 76
organ
 organista 9, 75
 organológ 51

P
pamiatka 5
 kultúrna 70, 73, 74
 oprava 73
Panna Mária 14, 26
pápež 35, 40
pastorácia
 dôchodcov 34
 horlivosť 27
 individuálna 33
 povolání 28
 seminár 28, 29
 skúsenosti 27, 30
 služba 27
 ťažkosti 27
patronátne právo 76

pobožnosť

8
 kajúca 13
 križovej cesty 18
 ľudová 18
 mariánska 18
 verejná 18

počítač 35, 64
podnikateľské subjekty 71
pokladničný denník 34, 75
pôst 13, 17, 18
posviacka domov 77
povolanie
 detí 29
 duchovné 28
 hľadanie 29
 kňazské 30
 kríza 32
 nové 27
 ohrozenie 27
 prijatie 29
 príprava 29
 starostlivosť 28

právna subjektivita 47, 70
právnická osoba 67, 68, 70, 74
predstavený
 katolícka škola 47
 Kňazského domu 35
 rehole 54
 seminára 14, 28, 29, 30

prezentácia
 elektronická 62
 pamiatok 52

príprava
 lektorov 51
 pastorácia Rómov 59
 prijatie sviatostí 10, 12

birmovania 11
manželstva 14, 15, 20, 24, 38, 39, 41
prvé sväté prijímanie 24, 43
zmierenia 13

program
 katechézy 23
 mediálny 58
 pastoračný 44
 permanentnej formácie 68
 pre slobodné matky 39
 spovedania 12
 vdovský stav 40
 vikndový 39
 výchovný 41

pút' 32, 41, 42, 58

R
rada
 farská 6
 hospodárska 67, 69, 70, 71
 kňazská 5, 21, 30, 67
 pastoračná 5, 10, 23, 39, 56, 60

rádio
 Lumen 25

rehoľník, rehoľnička 5, 31, 36, 48, 51, 54, 55
 povolanie 46
 spoločenstvo 40, 53, 54, 55, 59, 60

rekolekcie 31, 41
rektor 28
rezidovanie 34, 36
rodičia 10, 11, 12, 17, 24, 25, 38,

40, 41, 42, 43, 47, 49, 58, 60, 64, 66, 68

rodina 8, 9, 15, 16, 21, 23, 24, 29, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 64, 66

Róm 56, 59, 60

S

samospráva 26, 48, 60, 65, 74, 77

sekularizmus 58

seminár 28, 29
duchovný most 14, 29
farár 28
kultúra 30
nadácia 30
predstavený 28, 29
rektor 28

seminarista 14, 28, 29, 30, 32, 63, 66

senior 9

sexualita 38, 41

sloboda 23, 29, 30, 33, 39, 43, 67

služba
farnosti 76
Katolíckeho biblického diela 8
Katolíckeho pedagogického a katechetického centra 42
kňazská 14, 27, 31, 33, 34
laikov 9, 75
liturgická 8, 11, 17
miništrantská 59
pastoračná 6, 76

poradenská 22, 60
spásna 5, 6
starým 13
životu 43

solidarita
fond 77

solidárnosť 34, 78

spoločenský
komunikačné prostriedky 66
život 44, 60

spoločenstvo 62, 63, 64

starostlivosť
o seminaristov 28

subsidiarita 63

Sväté písmo 7, 8, 18

sviatosti 8, 10, 13, 18, 38, 42
prijatie 10, 11, 12, 26, 32, 42
vyslúženie 12, 13, 17, 23, 53, 77

Š

škola 25, 41, 42, 46, 66, 68
katolícka 22, 24, 41, 46, 47, 48, 50
materská 42
náboženská výchova 21
vysoká 21

štatút 5, 6, 9, 21, 34, 48, 67

T

televízia
Lux 25

testament 35

totalita 5, 51

transparentnosť 68, 75

U

učiteľ 43
formácia 21, 49
katolícky 46, 49
obsadzovanie miest 47

univerzita 21, 36, 50

urbár 72

V

veža 71

viera 10, 16, 20, 22, 38, 41, 43, 50, 56, 57, 58, 59, 61, 64, 65
ľahostajnosť 6
pravda 51, 63
svedectvo 5, 16, 46, 65
život 38

vikár
biskupský 77

vizitácia
dekanská 6
farská 21

Vojtaššák Ján 5, 30, 68

výchova 17, 48, 49
k rodičovstvu 42
mediálna 66
náboženská 21, 24
seminár 29, 32
v materských školách 42
záruka 10

vysielanie 44

vzdelávanie 17, 18, 25, 29, 46, 47, 49, 50, 51

Z

základiny 69

zbierka 69, 74, 77

zmluva
majetková 68
nájomná 71, 72
SR-Vatikán 74

znamenia
čas 46
doby 57

Ž

život
Cirkvi 7, 39
duchovný 6, 15, 17, 18, 29, 42, 51, 56, 62
farnosti 24, 44
kňazský 26, 27
náboženský 53
ochrana 16, 49
posvätenie/svätosť 19
rodina/manželstvo 43, 44, 47
spoločenský 44, 60
svedectvo 5, 46, 57
sviatostný 47
zasvätený 43, 46, 54

OBSAH

Tvár, život a spásne služby Spišskej partikulárnej cirkvi	5
Posväcovanie života	8
Katechéza a formácia povolání	20
Identita, spiritualita a spoločenstvo kňazov	26
Cirkev v rodine, rodina v Cirkvi	38
Školstvo, veda, kultúra	46
Jednota v mnohosti	53
Vzťah k iným náboženstvám, kultúram a fenoménom doby	57
Komunikácia v tvorbe communia	62
Správa hmotných dobier	67